

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDÍÍ
Institut mezioborových studií Brno

**Současní žáci ZŠ očima nepedagogických
pracovníků školy**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Petr Sýkora, Ph. D.

Vypracovala:
Zdeňka Vogelová

Brno 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Současní žáci ZŠ očima nepedagogických pracovníků školy“ zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

Brno 22. 10. 2012

.....
Zdeňka Vogelová

Poděkování

Děkuji panu Mgr. Petru Sýkorovi, Ph. D., za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěl poděkovat Mgr. Františku Zemanovi, řediteli Základní školy Drnovice, za podporu v praktické části zpracování mé bakalářské práce. Také děkuji svojí rodině za morální pomoc, kterou mi poskytla při zpracování bakalářské práce. Veškeré pomoci, která se mi dostala, si nesmírně vážím.

Zdeňka Vogelová

OBSAH

ÚVOD	5
1 Prostředí	6
1.1 Definice prostředí.....	6
1.2 Školní prostředí.....	7
1.3 Vlivy školního prostředí na chování žáků.....	8
2 Nepedagogický pracovník školy	11
2.1 Organizační řád školy.....	11
2.2 Zjevné a skryté činnosti ve škole.....	13
2.3 Vztahy nepedagogických pracovníků školy a žáků.....	16
3 Hodnoty dnešní mládeže	19
3.1 Charakteristika současné mládeže.....	19
3.1.1 Pojem hodnota.....	20
3.1.2 Žák a jeho hodnotový systém.....	20
3.1.3 Vliv médií na mládež a její vzory.....	22
3.2 Stáří versus mládež.....	25
4 Analýza názoru žáků a nepedagogických pracovníků ZŠ	27
4.1 Metodologická východiska.....	27
4.1.1 Popis metody a průběh výzkumu.....	28
4.1.2 Popis výběrového souboru.....	29
4.1.3 Stanovení cíle výzkumu a hypotéz.....	29
4.2 Výsledky šetření názoru žáků.....	32
4.3 Interpretace a diskuze k výsledkům.....	35
4.4 Výsledky názorů nepedagogických pracovníků.....	38
4.5 Interpretace a diskuze k výsledkům.....	40
Závěr	42
Resume	44
Anotace	45
Seznam použité literatury	46
Přílohy	49

ÚVOD

Výchova dětí a mládeže je věčné téma každého pokolení. Téměř každý člověk je také vychovatel, aniž by si to uvědomil. Čím je starší sbírá víc zkušeností, ohlíží se za svým životem a bilancuje. V lidském podvědomí starší generace je nepsané pravidlo a povzdech „to za našich mladých let...“

Souhlasím. Doba je opravdu pokaždé jiná, vlivy na člověka a jeho výchovu se zákonitě mění. Neustále se vyvíjí technika, vznikají nové vědní obory, které rozšiřují lidské poznání. Člověk je donucen poznávat a studovat okolí a hlavně sebe sama skoro celý svůj život. Nové praktiky v pohledu na mládí pomáhají dnešním vychovatelům, učitelům i rodičům lépe porozumět dnešním dětem a mládeži.

Prostřednictvím nepedagogických pracovníků školy mohou nahlédnout do společenského života školních dětí, kde nejsou pod dozorem vychovatelů, učitelů ani rodičů. Mají větší možnost během své práce si všimnout žáků, jejich chování, jednání a včas odhalit šikanu ve škole nebo konkrétní problém. Mají větší možnost si všimnout jevů, které oku učitele uniknou, a včas také odhalit šikanu ve škole nebo konkrétní problém žáka.

Dnešní děti v základní škole, se mnoho neliší od dětí, které chodily do školy před deseti, dvaceti i před půl stoletím. Mají své pohádky, touhy a vzory, které vidí kolem sebe. Každá doba nese jiné podmínky, prostředí, vlivy a motivace působící na každou mladou osobnost. Záleží na tom, jak je schopný mladý člověk přijímat názory a chování starší generace. Většina mladých dnešní doby opovrhne myšlením starší lidí. Co je staré, je špatné. Tak to bylo, je a vždy bude. Rozdílné je pouze to, že věk dětí, které si to myslí, se neustále snižuje.

Na dnešní školní mládež působí mnoho činitelů a mají více možností využívat svého volného času pro sebe a své zájmy. Nemají to vůbec lehké, často se potýkají s protikladnými názory společnosti, jako celku. Nemalý podíl na jejich postojích mají dnešní media, která masírují mnohdy i názory rodičů.

Doba jde dopředu a klade větší a těžší překážky na člověka. Malý človíček se rodí od existence lidstva pořád stejně bezbranný a nevinný. Je na společnosti, aby zajistila svoje budoucí pokolení. Je to přece člověk dvakrát rozumný.

Cílem mojí práce je především zjistit názory dnešních nepedagogických pracovníků na chování školní mládeže a jejich životní hodnoty ze svého pohledu. Zda se zajímají o žáky nad rámec své pracovní náplně. U školní mládeže se zaměřím na hodnoty žáků, které jsou pro ně v životě nejdůležitější, a pro zajímavost srovnám oba tyto pohledy.

1 Prostředí

1.1 Definice prostředí

Samotný pojem prostředí je velice široký, obsáhlý a neexistuje jeho přesná definice. Prostředím může nazývat všechny okolní jevy, které mají pro daného člověka nějakou významnou hodnotu. Prostředí, do kterého se člověk jako jedinec narodí, si nemůže vybírat, ale během svého života ho utváří a mění podle sebe sama. Zároveň prostředí jedince ovlivňuje velkou skupinou faktorů, které ho průběhu jeho života obklopují. Prostředí je nejdůležitější podmínka výchovy, která působí na jeho postoje, názory, hodnoty po celý život. Je tedy nepochybné, že člověk a jeho prostředí na sebe vzájemně působí, ovlivňují se. Člověk je s nimi v interakci (Geist 1992, s. 162, 313).

Na samotné vytváření prostředí, ve kterém daný člověk žije, pracuje, vychovává a je sám vychováván, působí mnoho vlivů. Patří sem jazyk, národnost, státní zřízení, ideologie, vliv módy, umění a vědy, obyčejů, kulturních a duchovních tradic, ekonomické situace a nejvíce vliv sociálních podmínek. Velký materiálně technický pokrok civilizace s sebou přináší stále více požitků a pohodlí, které mnohdy člověk už ani nepotřebuje ke svému životu. Tím dochází k celkovému zkreslení potřeb a hodnot člověka, ale i společnosti. Například hustota osídlení ovlivňuje kontakty mezi jednotlivci i skupinami, slouží jako důležitý faktor kulturního vývoje, ale zároveň má mnoho záporů. Velká města jsou zdrojem chudoby, zdravotních a psychosociálních poruch, je zde vyšší počet sebevražd, narkomanie, kriminální činnosti.

Na prostředí a jeho výchovnou nebo ovlivňující funkci můžeme nahlížet z různých hledisek (Svobodová, Šmahelová, 2007, s 44 - 45)

Například podle velikosti prostoru:

- mikroprostředí – obklopuje samotného jedince, jsou to jeho úzké kontakty s nejbližšími, rodinou, pracovištěm, vrstevníky, zájmovými kroužky, zábavou;
- mezzoprostředí – zahrnuje místo bydliště a jeho velikost, vazby na okolí, kulturu, přírodu;
- makroprostředí – to jsou většinou společenské vlivy, jeho podmínky, zvyky, obyčeje, které člověka formují při svém uplatnění v životě.

Další typ prostředí může být určeno podle místa působení v daný okamžik:

- rodinné;
- školní;
- pracovní.

Můžeme se na typ prostředí dívat z hlediska společenského:

- organizované – jsou to zejména kluby, zájmové oddíly a kroužky, škola a její pracovníci, zaměstnání;
- neorganizované – jako je parta, přátelé, divadla, vinárna, diskotéka.

Každý člověk je jiný, neopakovatelný, má svoji osobnost, postoje, zvláštnosti, povahu, a proto stejný typ prostředí působí na každého jedince jinak. Sociální

a biologické vlivy prostředí má specifické účinky na výchovu, utváření osobnosti. Prostředí formuje i reguluje nejen konání, jednání, názory jednotlivce, ale i celou společnost. Úroveň společnosti se také odráží v chování a jednání jednotlivců.

1.2 Školní prostředí

S vývojem naší společnosti úzce souvisí i naše školství, které prochází již několik let výraznou změnou. Je kladen větší důraz na vzdělání pedagogů, každodenní zkušenosti učitelů, výchovných poradců, školních a poradenských psychologů upozorňují na skutečnost, že učení a chování žáků není pouze individuální záležitostí, ale je ovlivňováno prostředím školy, v němž se žáci pohybují. Každá škola je společenství, které si utváří svoje sociální prostředí, konkrétní učitelé, skupina vrstevníků, se kterými se žák každodenně stýká, vytváří si svoje názory, postoje. Spolužáci a kamarádi více ovlivňují chování jedince než pedagogové a rodiče.

Školní prostředí hraje důležitou roli ve výchovném procesu. Je více pod drobnohledem žáků, pedagogů, odborníků, rodičů i veřejnosti. Svým posláním škola má vychovávat zdatné, silné, zdravé, emočně vyspělé jedince s dobrými mravy. Už Komenský vyjádřil názor, že šťastná škola je ta, která učí jasnými vzory. Prostředí školy je velice obsáhlé a můžeme ho posuzovat z několika úhlů pohledu. (Čáp, Mareš, s. 582)

Záleží na velikosti budovy, její architekturu, rozložení učeben, jídelny, družiny, prostorné a bezpečné prostory na odpočinek žáků, jak pasivní tak aktivní i aktivní. Rozhodující je také samotné umístění budovy v lokalitě města nebo vesnice z důvodu případného dojíždění do školy. Mnohdy je upřednostňována také dostupnost a bezpečnost cesty do školy (Lašek, 2001, s. 38-40).

Neméně důležitý je hygienický aspekt z hlediska potřeb spojených s člověkem a jeho duševního zdraví. Můžeme zde zařadit obyčejný, ale dostatečný každodenní úklid tříd, zařízení, osvětlení, akustika tříd. Nedílnou součástí prostředí školy tvoří kultura a estetika celé budovy i třídy. Sami žáci se mnohdy na zpestřování svého okolí podílejí různými výstavami ručních prací nebo obrázků, tím zároveň vyjadřují svůj postoj a názor ke společnosti.

Ergonomický aspekt – je to zejména rozmístění nábytku, školních pomůcek, který má vliv na pozornost žáků, aby všichni žáci měli stejné podmínky pro pochopení učiva a jeho výkladu.

Další aspekt z pohledu na školní prostředí je organizační. Je dáno provozní kapacitou školy, režimu o přestávkách, dělení a spojování tříd, samotný vstup do školy, styky s rodiči a využívání prostor pro mimoškolní aktivity veřejnosti. Aby škola působila jako dobrý výchovný organismus, záleží na fungujících psychosociálních vztazích mezi zaměstnanci školy a žáky (Mareš, Krivohlavý, 1995, s. 147).

1.3 Vlivy školního prostředí na chování žáků

Vliv na chování žáka má svůj prvotní podíl rodinné prostředí. Každý jedinec vstupuje do života s určitým genovým základem, dědičností. Proces výchovy záleží na morální odpovědnosti rodičů, jejich vzdělání, emocích, sociálním zázemím. Rozhoduje zde je rodina úplná, počet sourozenců, styky s ostatními členy rodiny a jejich počet. Záleží na sociálních podmínkách, názorech, postojích v rodině, tradicích země, lokalitě, kultuře, sociální vrstvě a době (Eyre, 2000, s. 10). Rodinný vliv na výchovu by se měl lišit od školního vlivu svým citovějším nábojem. Má působit jako zázemí a bezpečí pro dítě, než se plně včlení do společnosti. Rodina má motivovat ke vzdělání a odpovědnosti, a tím pomáhat škole (Matějček, 1989, s. 175).

Nástup do školy je pro dítě důležitá změna v životě. Začíná novou společenskou etapu, která ho učí svou sociální roli. Bezstarostné hrátky vystřídají školní povinnosti, které dospělí nazývají prací. Z dítěte se stává žák. Většinou se věk způsobilosti pro školní docházku pohybuje od pěti do sedmi let. V různých zemích je počátek školní docházky odlišný. V Anglii je v pěti letech dítěte, v Rusku a severských zemích až sedmi, u nás a v Německu v šesti. Samotné dovršení věku a posouzení tělesného vývoje ještě neznamená, že dítě je připraveno na tak velkou změnu svých návyků a dovedností. Každý žák je jiná osobnost a změny vnímá podle své psychické zralosti. Někdo je v šesti letech ještě dítě, ale někomu vůbec nedělá problémy se změnit v pravého žáka se svými povinnostmi. „Na dobrém počátku všechno záleží.“ To jsou slova J. A. Komenského, která platí nejen pro začínající školáky, ale i pro všechny počínající jakoukoli novou dráhu svého života. Forma našeho chování vůči dítěti má svou výchovnou hodnotu (Matějček, 1989, s. 149)

Na školu se většinou těší dítě, které je dostatečně vyvinuto nejenom po tělesné stránce, ale i emočně, rozumově, sociálně. Každý jedinec se vyvíjí individuálně v závislosti na samotné výchově a prostředí v rodině, dědičnosti, prodělaných úrazech nebo onemocněních. Většina našich prvňáčků jsou na požadavky školy připraveni. Jejich vyspělost a způsobilost posuzuje dětský lékař při tzv. předškolních prohlídkách. Při pochybnostech lze šetření doplnit o vyjádření dětského psychologa. V současné době je trend dávat děti do školy raději později, i když věkově splňují požadavek nástupu do školy. Z hlediska rodičů je to pouze oddálení povinností spojených s docházkou do školy. Většinou je to vázáno zaměstnáním rodičů a zároveň možností školy, věnovat se dítěti po vyučování. Především se jedná o školní družiny nebo různé kroužky. Dnes je velký zájem o tyto mimoškolní činnosti, hlavně z důvodu nedostatku času dospělých pro děti. Rodič se nevědomky snaží svoji tíhu výchovy přenést na školu.

Samotná školní třída sehrává nejdůležitější úlohu v chování jednotlivce. Třída je kolektiv vrstevníků, kteří mezi sebou utváří určitou hierarchii společenství. Každý jedinec má svoje názory, postoje a vzory, které určují jeho chování v kolektivu. Po celou dobu školní docházky žák hledá svoje místo ve společnosti a utváří si svůj názor na svět kolem sebe. Viditelné jsou vztahy jednotlivých učitelů i učitelského sboru jako celku, úroveň jejich vzdělání a zkušeností (Svobodová, 2004, s. 83). Nemůžeme

zapomenout na pracovníky školní správy, kteří se patří do systému vzdělávání žáků a nepřímo do něho zasahují. Interakce mezi těmito subjekty vytváří tzv. sociální klima třídy i školy. (Čáp, Mareš, s. 582) Každá škola i třída má svoje konkrétní a jedinečné klima, velice úzce souvisí právě s prostředím školy, které nejvíce ovlivňuje chování žáků ve škole.

Školní klima má mimo jiné vliv na sociální chování žáků, ale také na jejich motivaci k výkonu, na průběh učení i na učební výsledky. Se školním klimatem souvisí výkonnostní status třídy. To znamená, jaký je počet úspěšných žáků ve srovnání s neúspěšnými. Podle kvality a intenzity podnětů je rozlišováno prostředí zdravé, optimální, na rozdíl od prostředí chudého, znevýhodňujícího vývoj dětí a mládeže (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 270). Dobré školní klima však prospívá nejen žákům, ale působí rovněž na psychické rozpoložení učitelů a vedení školy, na jejich pracovní spokojenost. Konečně můžeme říci, že ovlivňuje existenci školy, její schopnost přežít a připravenost k inovacím. Harmonická osobnost se rozvíjí především v harmonické, prostředí (Čačka, 2009, s. 305).

Vlivem školního klimatu na všechny účastníky výchovného procesu se začala zabývat odborná pedagogická skupina vědců ve Spojených státech amerických v první polovině dvacátého století, evropský základ výzkumu byl položen v Německu. V Českých zemích se naplno výzkum rozvinul až v devadesátých letech díky dílu Sociální klima školní třídy (přehledová studie) Jana Mareše. V současnosti se školnímu klimatu třídy věnuje větší pozornost v souvislosti integrovaného školství. Objevují se dílčí výzkumné sondy a rýsuje se pomoc odborníkům v terénu. Odborným garantem v této oblasti je Institut pedagogicko-psychologického poradenství se sídlem v Praze, který pořádá školení pro odborníky z praxe.

Vliv na vývoj a chování žáků mají také mimoškolní aktivity. Ať už se odehrávají na půdě školy nebo mimo ni. Tady bych pouze podtrhla rozdíl, zda je to organizovaná činnost nebo jen volný čas dítěte, který tráví se svými kamarády v partách. Mnohdy se tyto dva vlivy prolínají.

Záleží na mnoha faktorech pro jaké neformální vztahy se děti rozhodnou. Určuje to především jejich rodinné a sociokulturní prostředí, individuální vnímavost k vnějším vlivům. Pokud nemají vypěstovaný smysl pro zodpovědnost vůči učení a smysluplné trávení volného času, je zde dostatek prostoru k vytváření nevhodných společenství. Do rizikových skupin se mohou dostat děti ze všech sociálních i ekonomických vrstev, s menším nadáním, ale i s vysokou inteligencí. Hnací silou pro tyto děti je touha po osamostatnění, k experimentování, mnohdy také požadavky školy, které nekorespondují s požadavky rodiny nebo jakýmkoliv způsobem ohrožují zdravý vývoj jedince. Rizikové faktory se na sebe nabalují, neschopnost jejich řešení vede dítě k obranným reakcím, které se projeví zvnitřněním nevhodných norem chování a únikem ze zdravého prostředí do společnosti vrstevnických part (Vojtová, 2008, s. 128)

Tyto skupiny jsou založeny na realizaci svých zájmů a životních cílů, kde se jednotliví členové snaží o chování podle nepsaných vnitřních předpisů (Čáp, Mareš, 2007, s. 656, Řičan, 2004, s. 392). Prostředí školy je i místem, kde se setkávají

bezproblémové děti s rizikovou mládeží a společně nacházejí motivy, které vedou jedince ke členství (Wágnerová, 2005, s. 454):

- -uspokojování psychických potřeb;
- -potřeba smysluplného napodobování, která je společným řešením problémů;
- -potřeba stimulace;
- -zvýšený smysl vzájemného napodobování, který je zdrojem sociálního učení;
- -poskytování vzájemné zpětné vazby;
- -zprostředkování srovnání jedinci vlastních vztahů a postavení v rodině.

Platí zde podobné vztahy jako ve školní třídě, ale problém nastává tehdy, pokud imponující vlastnosti nejsou kladné. Někteří příslušníci se dostávají do dvojitého tlaku (Říčan, 2004, s. 288), kdy požadavky party jsou neslučitelné s požadavky školy, rodičů a okolí.

Hodně dětí dnes musí do školy nebo do zájmových kroužků dojíždět. S tím souvisí i větší nároky na samotného jedince, který se musí vypořádat s určitým řádem, pravidelností, odpovědností, dochvilností. Prostředí, ve kterém se pohybuje, je rozmanitější a dítě se dřív musí naučit společenským návykům. Setkává se s lidmi všech věkových skupin, působí na něj i vlivy každodenního života, díky němu je vychováván a stává se samostatnější.

Aby výchovně vzdělávací proces mohl bezproblémově fungovat, je potřeba vytvářet otevřenou a pozitivní atmosféru v třídních kolektivech, utužovat důvěru mezi učitelem a žákem a v neposlední řadě i s ostatními pracovníky školy. Tak lze podpořit primární prevenci zaměřenou na předcházení vzniku patologických forem chování, na vytvoření pozitivního postoje žáků ke školnímu prostředí a zároveň aktivního zapojení do procesu učení, který je důležitým motivačním faktorem vzdělávání. Jeho význam se v současné době zvyšuje s novými přístupy v našem školním vzdělávání. Pak záleží na každém jednotlivci, jak se s tím vypořádá jeho osobnost. Zde může nastoupit výchova a vliv rodinného i školního prostředí a včas zasáhnout.

2 Nepedagogický pracovník školy

2.1 Organizační řád školy

Škola a její organizace se řídí novelou Zákona č. 472/2011 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012. Organizační řád základní školy upravuje organizační strukturu a řízení, formy a metody práce školy, práva a povinnosti pracovníků školy. Je základní normou školy jako organizace ve smyslu Zákoníku práce. Každá škola si vydává svůj vlastní řád volnou formou.

V čele školy jako příspěvkové organizace stojí ředitel školy. Ředitel je statutárním orgánem organizace se všemi právy a povinnostmi z této funkce vyplývající.

Ředitel školy jmenuje a odvolává vedoucí pracovníky jednotlivých útvarů školy a pracovníky pověřené vedením jiných zaměstnanců, stanovuje jejich náplň práce, pravomoci a povinnosti a stanovuje systém kontroly v organizaci. Vedoucí jsou oprávněni jednat jménem školy v rozsahu stanoveném ředitelem výplní práce.

Vedoucími pracovníky jsou: zástupkyně ředitele, učitel pověřený vedením druhého stupně, vedoucí školní kuchyně.

Pracovníky škol tvoří sbor pedagogů a správní úsek, který je tvořen z nepedagogických pracovníků. Jsou důležitou součástí každé školy, a tak by měli být vnímáni i veřejností. Počet těchto zaměstnanců na správním úseku se řídí velikostí školy, kde je podstatná rozloha úklidové plochy, její správa a údržba.

Každá škola zaměstnává školníka, určitý počet uklízeček, vedoucí školní jídelny, příslušný počet kuchařek dle počtu dětí, ekonomku, hospodářku školy, asistentku ředitele, hospodářku školy popřípadě tajemnici. Název této funkce má každá škola popsanou jinak a stejně tak jejich počet se řídí velikostí školy. Do nepedagogických pracovníků můžeme zahrnout i funkci školního psychologa nebo primárního asistenta (někdy nazývaný asistent speciálního pedagoga), který je zaměstnán především ve školách pro děti s vývojovými vadami.

Školník odpovídá za:

- řízení kolektivu správních zaměstnanců;
- vedení agendy nepřítomných pracovníků, přesnost a úplnost pracovních výkazů svých podřízených;
- sklady čisticích prostředků, údržby travnatých ploch, hřišť, dílen, všeobecného materiálu, nábytku, školy;
- jednání s dodavateli servisních prací a jejich převzetí;
- odpočty všech druhů energií a vody;
- zajišťování režimu ostrahy budov a obsluhu bezpečnostní signalizace;
- je pověřen funkcí požárního preventisty;
- spoluzodpovídá zpracování plánu revizí a oprav.

Uklízečka odpovídá za:

- úklid přidělených prostor;
- udržování stálého pořádku ve škole a stálé květinové výzdoby školy.

Ekonomka (hospodářka) odpovídá za:

- zpracování mezd všech zaměstnanců školy, včetně jejich srážek a plateb daní;
- kontakty se zdravotními pojišťovnami;
- výstupní informace pro Finanční úřad;
- vedení zápočtových listů;
- vedení fakturace a pokladny školní jídelny;
- evidenci majetku školy, její inventarizaci;
- návrhy na nákupy pomůcek dle podkladů učitelů;
- objednání a evidenci učebnic.

Asistentka (tajemnice) odpovídá za:

- evidenci pojistných smluv;
- správu ekonomického archivu školy;
- přejímání, třídění a ukládání písemností spojených s činností školy;
- telefonní službu;
- zajišťování personální agendy;
- vyřizování korespondence dle pokynů vedení školy.

Vedoucí školní jídelny odpovídá za:

- práci pracovníků školní jídelny;
- provádí jejich pravidelnou kontrolu;
- provoz školní jídelny;
- BOZP zaměstnankyň;
- správné čerpání pomůcek OPPP;
- dodržování všech předpisů, souvisejících se správným provozem jídelny;
- eviduje docházku pracovníků školní jídelny;
- zodpovídá za dodržování pracovní doby a přestávky v práci;
- eviduje a zdůvodňuje absenci pracovníků školní jídelny;
- zodpovídá za dodržování stravovacích norem a za správnou kvalitu vydávané stravy;
- navrhuje text Provozního řádu školní jídelny, předkládá jej ke schválení řediteli školy;
- v otázkách provozu školní jídelny a školního stravování má právo vystupovat jako reprezentant školy.

Funkce školního psychologa spočívá hlavně ve spolupráci s pedagogickým sborem, jednotlivými žáky a jejich rodiči. Nedílnou součástí jejich činnosti je

spolupráce s odborníky v jiných zařízeních, s lékaři, psychiatry, sociálními pracovníky, pracovníky v krizových centrech, Podílí se na vytváření Programu pedagogicko-psychologického poradenství ve školách. Práce školního psychologa je velice rozmanitá a záleží, v jakém regionu se daná škola nachází, s jakými problémy se potýkají nejen školáci, ale také jejich rodiče. Pracují mnohdy i s dětmi, které nemají viditelné problémy a které mohou ovlivnit svým působením přímo v místě jejich vzniku. Svoji činností na učitelství sbor může dlouhodobě aktivně přispívat k proměně sociálního klimatu školy.

Psycholog dobu strávenou se žákem na konzultaci zapíše do omluvného listu a vyučující obvykle tuto dobu nezapočítává do absencí. Nesmí ale přesáhnout 20 % hodin jednoho předmětu. Může své klienty objednávat bez ohledu na vyučování, ale závažné problémy řeší okamžitě a bez prodloužení. Může se účastnit i školního vyučování, nebo často využívá suplované hodiny k poznání daného problému přímo v kolektivu. Jeho povinnost je přítomnost na pedagogických radách, školních poradách a rodičovských schůzkách. Má možnost pracovat se žáky přímo v prostředí, kde problém vznikl a lépe pochopit svoje žáky. Tak může včas odhalit začínající nežádoucí sociální jevy.

Asistent speciálního pedagoga se postupně stává součástí našeho školství. Jeho úkolem je především pomáhat pedagogovi s dětmi, které potřebují speciální pomoc při výuce. Podílí se na integraci dětí s různým zdravotním postižením a postupně stává součástí našeho vzdělávacího systému. Pomáhá zamezit jejich vyčlenění ze společnosti.

Organizační řád školy je základní normou školy a určuje postavení školy jako právního subjektu, její organizaci a pravidla jejího řízení. Je závazný pro všechny pracovníky školy a vymezuje jejich práva a povinnosti. Jakoukoli změnu v tomto řádu je oprávněna provádět pouze ředitel školy na základě jednání na poradách školy.

Tento řád je platný pro všechny zaměstnance školy po dobu platnosti jejich pracovní smlouvy. Tento řád vstupuje v platnost počátkem školního roku a ředitel školy ho stvrzuje svým podpisem.

2.2 Zjevné a skryté činnosti ve škole

O ideální škole, jejím poslání, výchově, škole bylo napsáno několik knih i studií. Školství a vzdělávání je v každé době na prvním místě. Společnost si uvědomuje, jak je důležité věnovat se dětem, mládeži. Moudrost našich předků stále platí „co se v mládí naučíš, ve stáří jakoby najdeš“, jen ta doba klade na děti, rodiče, pedagogy stále větší nároky. Pokrok se nezastaví a držet krok se společností se nedaří každému. S nástupem moderní společnosti si lidé uvědomují sílu moudrosti, vzdělání, ale ne každá s tímto potenciálem umí nakládat a využít. Téměř vždy záleží na systému, který ovládá prostředky na školství. Škola je základ života. Pravda, která platí v každé době i věku, pouze přístupy společnosti jsou rozdílné. Záleží na jejím zřízení,

principech, historii, společenských vzorech, předsudcích, morálce a financích, které musí investovat. S tím je spojený i větší nárok na školství z pohledu společnosti.

Škola a všechny činnosti ve škole jsou základní institucí v socializaci mládeže a je neoddělitelnou součástí výchovy, má působit na formování osobnosti. Učitelé informují a seznamují žáky o základních právech občanů s významem loajality a úcty k národu. V této souvislosti lze hovořit jak o otevřených, tak i o tzv. skrytých osnovách, zvláště když škola usiluje o vytvoření respektu k druhému, o poslušnosti vůči autoritě, o poctivosti v jednání, o úpravnosti vzhledu či úhlednost v projevu, ale i o porozumění zákonům a právům každého jedince (Havlík, Kořa, 2002, s. 136). Pedagog je důležitou osobou ve výchově dětí, ale hlavní vliv má rodina. Učitel nikdy nemůže vyvážit nedostatky v rodinné výchově, ale mu připisována odpovědnost. Odpovědnost za veškerá aktuální i budoucí selhání žáků i v záležitostech, které daleko překračují reálné možnosti školy, Mladý člověk není produktem školy, ale jeho vývoj ovlivňuje řada faktorů. Jsou to dědičné vlivy, rodina, širší komunita, v níž vyrůstá, společenské klima, různé nešťastné náhody a okolnosti mimo školu a mnohé další (Havlík, Kořa, 2002, s. 139).

Škola má z pohledu společnosti vychovávat, vzdělávat, pomoci dětem začlenit se do kolektivu a společnosti. Její úloha je jasně daná a kontrolovaná zřizovatelem, uživatelem i pozorovatelem. Veškeré školní aktivity jsou viditelné pro veřejnost, která podle toho hodnotí školu a její práci. Z pohledu společenského vnímání by škola měla být a veškeré dění kolem ní vzorem pro chování všech lidí.

Ve škole jsou činnosti, které se od každé řádné školy očekávají. Učitelé a pracovníci utvářející vnitřní společenství školy mají zájem ji udržovat tak, aby působila na ostatní jako celek, který se v nejvyšší míře zajímá o děti po dobu strávenou v této budově.

Každá škola je čistá, přehledná, z pohledu návštěvníka organizovaná, kontrolovaná tak, aby měla přehled o pohybu dětí po dobu vyučování. Většina škol má svoje zabezpečení pomocí čipových karet, které slouží zároveň ke vstupu a v některých zařízeních i k odebírání obědů. V době, kdy končí vyučování většiny tříd, stojí u vchodu jeden zaměstnanec školy jako dozor. Dnes je kladen největší důraz na bezpečnost škol. Každá škola má zřízenou družinu pro děti od prvního do pátého ročníku. Hned po vyučování si děti přebírají vychovatelky a věnují se jim až do čtyř hodin odpoledne. Pod záštitou školy působí různé kroužky, mnohdy je vedou samotní učitelé. Výsledky práce dětí se používají na výzdobu školního prostředí a informují rodiče i návštěvníky o dění ve škole.

Většina škol má i svůj život po vyučování. Poskytuje svoji plně vybavenou školní tělocvičnu veřejnosti, pokud má možnosti, tak i jiné prostory. Svým vybavením umožňují vzdělání nejen dětem, ale také dospělým. Pomáhají splnit přání a sny, které si člověk nemůže dovolit ve skutečnosti, prostřednictvím školy se stává třeba švadlena sochařkou. Kroužky jsou zpoplatněny, za symbolickou částku nebo zdarma. To závisí na dohodě se zřizovatelem školy a celkové finanční situace, která je vždy individuální. Dnes je samozřejmostí také internetová stránka školy, kde se rodiče i veřejnost můžou

informovat o všech aktivitách školy, zaměstnancích, učitelích, dětech, třídních schůzkách, jídelničce i financování. Přispívá to k propagaci výsledků práce školy tedy i celkového náhledu na instituci, která vychovává a působí na děti.

Nejvíce důležitá činnost ve škole je samotné vyučování a vše, co je s ním spojeno. Stěžejní roli zde zastává učitel. Jeho činnost je nejčastěji posuzovaná podle hodnocení žáka. Vyučující by měl mít samozřejmě dostatečné vzdělání na to, aby mohl předávat svoje znalosti. Jenom vzdělání a diplom neznamena všechno. Učitel je především pedagog, vychovatel a psycholog. Dnes jsou na něho kladeny vysoké nároky, ale na druhé straně není na škole sám. Na mnohých školách působí zkušení psychologové, výchovní poradci nebo asistenti. Od učitele se očekává spravedlivé posouzení veškeré činnosti žáků ve vyučování, jejich chování ve škole a dostatečné informace pro rodiče.

Škola jako výchovná instituce skrývá hodně činností, které nejsou hmatatelné a je těžké je vyjádřit ve formě platu samotného učitele nebo pracovníka školy. Je to tzv. kurikulum, které můžeme chápat jako (Průcha, Walterová, Mareš, 1995, s 107):

- vzdělávací program nebo projekt, podle kterého škola pracuje;
- obsahový aspekt studia a průběh;
- obsahový aspekt veškerých zkušeností, které studenti získávají ve škole a s ní souvisejících činností.
- Podle míry oficiálnosti a dostupnosti se rozlišují tři podoby kurikula:
- formální (oficiální), neformální a skryté.

Skryté kurikulum je pojem, který používá sociologie, pedagogika i psychologie. Přesná definice neexistuje, ale můžeme říct, že jsou to všechny poznatky a dovednosti, které žák získává funkcionálně, živelně nad rámec všech intencionálního (záměrného) vyučování nejen od učitelů, ale také od ostatních pracovníků školy. Každá škola má svoje specifické kurikulum. Představuje jakýsi pohled do zákulisí práce každé školy, který by měl znát každý účastník běžného života ve škole, tak aby obstál před nástrahami v tomto prostředí.

Skryté kurikulum učí vlastně žáky najít si své místo v kolektivu, přijímat informace od učitele, vyčkat až na mě přijde řada, být si vědom svého já, umět soutěžit, ovlivňovat průběh výuky, schopnost spolupracovat v kolektivu. Patří sem i učení se hodnot a kulturních zvyklostí, slušnému chování, přijímat authority, vážit si práce jiných, přijímat tresty, ale i zvládat odměňování. Je to vlastně socializační proces, kterým prochází každý žák v průběhu školní docházky, aniž by si to uvědomoval. Patří to k jeho osobnostnímu vývoji. Časem si osvojí běžné návyky ve škole, které bude používat v běžném životě. Uvedu jeden příklad učení se trpělivosti a zároveň slušnému chování, když žáci čekají ve frontě na oběd.

Školskému systému a díky jeho kurikulum se daří opakovaně a bez větších problémů integrovat mládež mezi zaměstnance a kolektivu. Jsou to velice účinné osobní sociální vztahy, které vznikají už uvnitř školy.

Vše závisí na povaze jednotlivců školního sboru, názorech, postojích, vztazích, vzdělání a hlavně zkušenostech. Děti ve škole nejen získávají vědomosti, ale hlavně se učí žít v kolektivu.

Každodenní chování žáků je ohodnoceno na vysvědčení, ale zdaleka v něm není zahrnuto úsilí zaměstnanců školy (od školníka přes uklízečky, kuchařky, vychovatelky až po učitele), kteří mají svůj nemalý podíl na výchově každého žáka. Svým jednáním a vystupováním vůči žákům podle nevědomě učí školáky vztahům k dospělým, stejně tak si vážít práce ostatních. Například dodržováním hygieny, školního řádu, zásad při stolování nebo napomínáním spolužáků. Pokud nedodržují daná pravidla.

Práce v kolektivu je vlastně určité soutěžení ve znalostech a dovednostech jednotlivých dětí. Zde záleží na přístupu samotného učitele, který ovlivňuje a směřuje činnost dětí. Svým zkušeným pohledem může předejít mnohým nešvarům ve škole. Nejen učitel, ale i jiný zaměstnanec školy, nevědomky, často pouze svým přístupem, je vzorem v chování žáků. Děti vnímají jejich postoje, názory, chování v určitých situacích více, než si mnohdy dospělí připouštějí. Nejdůležitější je zde autorita, respekt a důvěra dětí. Každý žák je vystaven zátěži, se kterou se musí denně vyrovnávat. Záleží na jeho IQ a zda situaci vnímá jako ovlivnitelnou hlavně sebou samým. Zde nastupuje cit a zkušenost nejen učitele, ale i ostatních pracovníků školy, kteří jsou schopni rozpoznat včas problémy v běžném životě školních dětí.

2.3 Vztahy nepedagogických pracovníků školy a žáků

Škola a její klima je založeno na vztazích jejích pracovníků a žáků i žáků samotných mezi sebou. Je to celek skládající se z různých typově odlišných lidí, kteří zde plní svoje pracovní povinnosti. Všeobecně práce s lidmi je v každé organizaci náročná na psychiku jednotlivce, v které se odráží celkový vztah na pracovišti. Ve škole je to o to náročnější, protože se zde setkávají několik generací s různými společenskými postoji a názory. Vztahy jsou o to komplikovanější a náročnější, protože se právě ve škole, musí být jasně dán a dodržován jejich hierarchie. Všichni školní pracovníci učí žáky slušnému chování a mezilidským vztahům svým příkladným jednáním. Možná si ani neuvědomují, pod jakým kritickým drobnohledem jsou.

Přátelství a láska jsou podmínkou a předpokladem pro vytváření širších a celistvějších mezilidských vztahů. Je to pocíťováno jako životní nutnost (Taxová, 1987, s. 136). Pěstujeme kontakty, protože nás to určitým způsobem naplňuje. Jestliže nemá člověk vztah sám k sobě, nebude si sám sebe vážít a mít k sobě úctu, nebude schopen přijmout ani svoje okolí se všemi chybami. Základem všeho je ale zdravé pojetí sebe sama. Jestliže člověk nebude mít dobrý vztah sám k sobě a nebude si sám sebe vážít a mít k sobě úctu, nebude schopen přijmout ani své okolí s jeho chybami. Předpokladem pro budování dobrých mezilidských vztahů je mimo jiné jistá míra důvěry, tolerance, porozumění, spolehlivosti, empatie, pravdomluvnosti atd. bychom nebyli šťastní.

Pro učitele i ostatní zaměstnance platí pracovně-právní vztah dle Zákoníku práce a pro žáky je to školní řád. Pracovníci školy vydávají žákům pouze takové pokyny, které bezprostředně souvisí s plněním školního vzdělávacího programu, školního řádu a dalších nezbytných organizačních opatření.

Všichni zaměstnanci školy musí žáky chránit před všemi formami špatného zacházení, sexuálním násilím, zneužíváním. Dbají, aby nepřicházeli do styku s materiály a informacemi pro ně nevhodnými. Jestliže zjistí, že je dítě týráno, krutě trestáno nebo jeví známky špatného zacházení, musí okamžitě upozornit všechny orgány na pomoc dítěti. Důležitost pozornost také věnují ochraně před návykovými látkami. Obzvláště obezřetně věnují pozornost projevům šikany, rasismu nebo jiného chování žáka v rozporu s řádem školy.

Pro děti platí, že v areálu školy je zákaz nošení, držení, distribuce a zneužívání návykových látek. V případě podezření na konzumaci těchto látek, zákonný zástupce žáka tímto vyjadřuje souhlas s orientační zkouškou testerem na alkohol, nebo dotykovou zkouškou na požití jiné drogy. Zkoušky je oprávněn provádět preventista sociálně patologických jevů, zástupce ředitele a ředitel školy. Žák zdraví v budově a na školních akcích pracovníky školy srozumitelným pozdravem. Pracovník školy žákovi na pozdrav vždy musí odpovědět.

K řešení závažných nedostatků v chování žáků se svolává výchovná komise za účasti vedení školy, výchovného poradce, učitelů a rodičů žáka. V případě, že žákům je znám výskyt výše uvedených negativních jevů, jsou povinni o nich informovat třídního učitele, výchovného poradce nebo ředitele školy. Při výskytu těchto jevů budou vůči žákům přijata výchovná opatření (napomenutí, důtka třídního učitele, důtka ředitele školy) popř. budou klasifikováni sníženou známkou z chování. Ředitel nebo pověřený pracovník školy musí informovat zákonné zástupce žáků, popřípadě orgány činné v trestním řízení a zároveň je seznámit s možnou odbornou pomocí. Všechny informace o žákovi jsou důvěrné a všichni pracovníci školy, kteří jsou do problému zainteresováni, se řídí zákonem o ochraně osobních údajů.

Vztahy pracovníků škol by měly být založeny na autoritě, upřímnosti, pomoci a vzájemné důvěře, úctě. Nejblíže k žákovi má samozřejmě učitel, speciálně třídní učitel. Ten by měl mít ke své třídě nejblíže, znát a vědět o jednotlivých žácích daleko více než jiný spolupracovník. Měl by se zajímat, z jakého rodinného prostředí pochází, a naopak žáci mohou se blíže seznámit s trochou soukromí svého učitele. Dítě to určitě ocení a vytvoří se určitě osobnější prostředí, v kterém se stresové situace ve škole řeší lépe. V problémových nebo zátěžových situacích má větší možnost dítěti pomoci. Je to ale podmíněno vzájemnou důvěrou a spoluprací nejen s žáky, ale i s rodiči. Tato cesta je náročnější a klade velké nároky na zkušenost a schopnosti pedagoga. Takto nastolená důvěra se může lehce poškodit a hůře se obnovuje.

Co je to autorita? Je to vážnost, již se těší rodiče, učitelé a starší lidé, kteří mají pak silný vliv na dítě, a jímž se dítě dobrovolně podřizuje. Vědomí jejich převahy založené na vědomostech, životních zkušenostech, mravní síle, pevnosti charakteru a důslednosti v jednání. Autorita každého člověka vychází tedy především z jeho vlastní

osoby, tj. z jeho morálních a charakterových vlastností, vědomostí, zkušeností a znalostí (Prchal, 1998, s. 84).

Dítě potřebuje pro své chování vzor, který má zprvu jen ve svých rodičích, později v pracovnících školy. Proto by si toho měli být stále vědomi. Pokud chtějí mít úctu u dětí, musí být jejich autorita založena na poctivém, pravdivém a upřímném vztahu k dítěti. Nejlepší výchova je výchova přirozená, samozřejmá, nenucená (Prchal, 1988, s. 39).

Po dobu celé školní docházky se vztahy k autoritám mění. Je to vlastně převaha jedné osobnosti nad osobností druhou. Jinak přijímají rozkazy nebo napomenutí od pracovníků školy děti na prvním stupni než na druhém. Dospívající požadují větší samostatnost, odmítají jejich názory, zákazy, a příkazy. Již v období puberty se necítí dětmi. Proto se brání slepé poslušnosti (Prchal, 1988, s. 140).

Mládež, tedy i školní děti, velice často kriticky hodnotí dospělé, ať už jde o rodiče nebo pracovníky školy. Ti jsou pod zvláštním drobnohledem, protože děti mohou srovnávat jejich práci a činnosti s domácím prostředím. Hlavně v období puberty chtějí dát najevo svoji moc a vůči autoritě zaujímají vzdorovitý postoj. Mnozí správní zaměstnanci školy si ani neuvědomují, že svým postojem a jednáním mohou být vzorem pro děti. Mnoho rodičů, učitelů i školských pracovníků vychovávají děti svým příkladem. Snaží se napodobit jejich chování a jednání, způsob života, vztahy k jiným lidem. Vybírá si je nenuceně, přirozeně a dobrovolně. Napodobování a identifikace s modelem zajišťuje formování osobnosti často účinněji než odměny a tresty nebo přesvědčování (Čáp, 1993, s. 322).

S rostoucími nároky kladené na pracovníky školy i žáky také stoupá náročnost a celková komunikace mezi nimi. Děti většinou vnímají školu jako něco, co musí dělat, ačkoli to nechtějí. Nejraději by se viděli už za branami, aby se nemuseli učit.

Vztahy mezi pracovníky školy a žáky umocňuje také volnější vyučování formou exkurzí, besed, větší prostor k diskuzi, k praktičtější výuce. To ovšem záleží na technickém vybavení školy. Vztah žáků k pracovníkům školy, včetně nepedagogických, ovlivňuje autorita, prestiž, přísnost, důslednost a hlavně spravedlnost samotného dospělého. V neposlední řadě je důležitá komunikace mezi samotnými žáky zájem rodičů o jejich každodenní dění ve škole.

Škola má působit jako vzdělávací instituce, jejímž cílem je nekončící výchovně edukační proces, který nemůže probíhat někde v tichu a o samotě, ale je naopak provázen neoddelitelnou součástí kolektivního života dětí, žijících pospolu a toužících být pospolu (Helus, 1987, s. 216).

3 Hodnoty dnešní mládeže

3.1 Charakteristika současné mládeže

Současná mládež se musí vyrovnávat a bojovat s mnohými nástrahami, které má zakázané a bohužel pro ni dostupné. A víme, že právě v mládí platí nejvíc „zakázané ovoce nejlíp chutná“. Pro dnešní děti je charakteristické všechno, co je spojeno s obrazovkou. Bez televize, monitoru nebo malého svítícího čtverečku mobilního telefonu si nedovede představit život. Samy se navzájem podle toho hodnotí, porovnávají a mají samozřejmě daleko větší přehled o novinkách. Volný čas věnuje televizi a internetu, odkud čerpá nejvíce informací, hudbě a schůzkám s kamarády.

Televize i hudba dnes hraje nejdůležitější roli v mladém životě. Stanoví normy jednání, úspěšnosti, vkusu, hranice přijatelného chování mladých lidí, vkus a správné chování. Zde už děti předškolního věku hledají svoje idoly, které mění s věkem a samozřejmě popularitou. Televize a internet je nesmírně silnýma a vlivným médiem pro dnešní mládež. Jejich prostřednictvím často utíkají do mimořádného, virtuálního a emotivního světa, kde se jim splní všechny touhy a naděje, které jim svět neposkytne.

Takovým příkladem jsou různé výpravné filmy, natočeny podle knižních předloh. Jsou plné triků, nepředstavitelných událostí, obdivuhodné fantazie, kde vždy dobro vítězí nad zlem. Nejenže tisíce mladých lidí na tyto filmy chodí, ale také je kupuje jako knihy. Což je něco nevídaného, protože knihy u mladých lidí nemají svoje místo. Myslím si, že zlomek dětí opravdu přečte povinnou školní četbu.

Díky mládeži se rozvíjejí i nové sportovní odvětví, které se pohybují na hranici adrenalinových sportů. Můžeme říci, že u těchto prožitků kladou více důraz na maximální a okamžitý požitek ze zábavy. Mnohdy se to stává životní filosofií dospívajících lidí s odůvodněním, že na poklidný a rodinný život bude mít dost času. Měří se momentálně tady v tomto čase a jsou podle toho hodnoceny okolím. Navzájem si dokazují svoji sílu a odvahu, která je pro ně velice důležitá. Často se pohybuje v různých skupinách vrstevníků, a přitom žije ve velké samotě. Je poháněn touhou něco v životě dosáhnout a migruje mezi školou, zájmovými kroužky, sportovními oddíly. Tím pádem nemá čas si vytvořit vztahy, nemá možnost někde zapustit kořeny a paradoxně zůstává dlouho sám.

Jiný druh samoty prožívají mnozí mladí lidé doma, z důvodu velké zaměstnanosti rodičů. Pro vztahy utíká opět k internetu, kde opět hledá přátele. Dokáže se pouze pomocí sociálních sítí bavit celý den s lidmi, které vůbec nezná. Nemají na své děti čas a někteří v dobré víře pořizují domácího mazlíčka. Ale dítě neví, co samo se sebou, natož se zvířátkem. Je to živý tvor, potřebuje čas a jsou s ním jen starosti, tak jsou odloženi do útulků.

Pro dnešní mládež je charakteristický odpor nebo nedůvěra k čemukoli, co je oficiálně organizováno. Je to pro ně určitý závazek, povinnost, kterou mají zafixovanou možná od svých rodičů jako něco nepřístojného. Možná to souvisí s hledáním vzorů pro

spořádaný společenský život. Dnešní společenská scéna moc dobrý příklad nedává. Dospělý člověk se sám nevyzná v tomto společenském ovzduší, tak to nemůžeme chtít po dětech a dospívajících.

Dnešní doba pro mladou generaci je daleko těžší a řekla bych zákeřnější. Slova jako morálka, čestnost, pravdomluvnost, láska, mír ztrácí pro dnešní děti na významu. Ačkoli se hlavně školy, různé spolky, kroužky i média snaží vychovávat děti v tomto duchu, samo společenské ovzduší je proti nim. Dnešní mládež je nejvíce konzumně orientovaná, ale na druhé straně má daleko větší výběr, aby si utvořila svůj osobitý názor a pak to předala dalším generacím. Věřím, že žádná mládež není tak zkažená, jak se nám snaží mnozí namluvit.

3.1.1 Pojem hodnota

Pojem hodnota nemá pouze význam číselný, ale jsou to i věci, které potřebujeme běžně k životu, i když se nedají koupit jako například příroda, vzduch, sluneční světlo a teplo apod. Hovoříme – li o hodnotách, máme na mysli nejen to, co je k životu nutné, potřebné a užitečné, ale i to, čeho vážíme, co obdivujeme, co ctíme, co je nám drahé, milé a našemu srdci blízké (Kučerová, 1997, s. 5).

Neustále něco hodnotíme, aniž bychom si to uvědomovali, např. lidi, věci, různé činnosti, události. Dáváme tím najevo svoje postoje, myšlenky a názory. Vyjadřují vztah člověka ke společnosti, přírodě a k sobě. Jsou základem struktur z mravního vědomí člověka, které zahrnuje společenské normy chování, včetně vztahu cíle a prostředku, motivací a hodnotovou orientaci člověka i schopnost analýzy konkrétní situace a sebehodnocení, svědomí (Veverková, 2002, s. 130).

Každý jedinec si vytváří svůj vlastní hodnotový systém, který si během svého života vytvořil. Jedná a chová se podle něj a je ochoten pro něj udělat téměř cokoli, a ne vždy se to musí shodovat s morálkou, čestností a zodpovědností. Tento systém nazýváme subjektivním hodnotovým systémem a přitom tím myslíme jakýsi ideální model, schéma základních obecních hodnot (Dorotíková, 1998, s. 75)

Problém hodnot je neustále nejdůležitější otázkou současné společnosti. Stává se potřebou k definici správné výchovy a vzdělávání, smyslu života a štěstí, charakteru a morálky člověka, jeho životního stylu, kultury veřejného i soukromého života, jako výraz potřeby pochopit rozvoje společnosti a ujasnit si nové poslání výchovy. Jak, co nejlépe pomáhat dítěti, aby se stalo skutečným člověkem (Kučerová, 1998, s. 7-8).

3.1.2 Žák a jeho hodnotový systém

Žáka vnímáme jako jedince, který je živý, rostoucí a rozvoje schopná bytost. Cílem a smyslem vzdělání je stimulovat jeho seberozvíjení, a právě proto má být východiskem a středem pozornosti školy žák. Bez důkladné znalosti žáka samotného, jeho potřeb, postojů a hodnot, by se učitel, vychovatel, rodič (Kalhous, Obst, 2002, s. 63).

Žáci metodou pokusů a omylů zjistí, že mezi životem založeným na hodnotách a pocitem štěstí existuje souvislost. Selhání a nepříjemné pocity ze špatného chování je mohou přivést k poznání základních hodnot a naučí je čestnému přístupu k životu (Eyre, 2009, s. 8-9).

Hodnotový systém jednotlivce se vytváří v souladu se systémem společnosti, ze kterého si přebírá některé hodnoty do svého vlastního. Základní hodnoty žáka by měly tvořit kostru svého vlastního hodnotového žebříčku založen na svých vlastních zkušenostech. Hodnotový systém není neměnný, ale rozvíjí se působením různých generací společnosti. Na vývoj osobnosti má společnost intencionální a funkcionální stránky. V intencionálním působení jde o cílené a vědomé přenášení určitých hodnot na jedince a záměrnou snahu, aby jedinec tyto hodnoty interiorizoval (osvojil). Jejich zevnitřnění je cílem výchovy v oblasti hodnot. Nejčastější subjekty takového působení jsou rodina, škola, různé organizace a oddíly. Na utváření hodnotového systému jedince však působí i hodnoty, které jsou za jednáním dospělých, i když jednající dospělý se vědomě nesnaží o tento vliv, anebo si často dokonce tento vliv na dospívajícího nepřeje. Nezáměrný, necílený přenos hodnot je funkcionální působení (Sak, 2000, s. 38-39)

Problém hodnot mládeže v současnosti je velice řešen a diskutován. Studium hodnotové orientace mládeže je velice komplexní a složitá oblast, na kterou se zaměřují různé společnosti. Zkoumáním problematiky na cílové skupině dětí je značně komplikované, přesto otázce hodnot dnešní mládeže je věnováno mnoho výzkumů a publikací.

V letech 2009-2011 prováděl Národní institut dětí a mládeže MŠMT výzkumný projekt s názvem „Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let“. Jeho cílem bylo zjistit především hodnoty, které dnešní děti považují za důležité ve svém životě. Šetření bylo rozděleno do pěti okruhů – rodina, škola, volný čas, média, hodnoty a postoje.

Hlavním specifíkem tohoto výzkumu bylo to, že navazoval a opíral se o výsledky předchozích výzkumů. Byl velice obsáhlý, a já se zaměřím pouze na kapitoly, které se zabývají hodnotovou orientací dětí věku 6- 5 let.

Podle analýzy životních priorit, děti ve věku 6-9 let považují mít „šťastnou rodinu“ a „dobré přátele“, starší děti do 12 let mají na třetím místě „dobře se učit“, u věkové kategorie 13-15 let je třetí složkou „mít hodně peněz“. Přibližně polovina mladších dětí jako rozhodně důležité označila „chovat se slušně“, „pomáhat druhým“ a chránit přírodu. Můžeme říci, že životní nejdůležitější životní hodnoty naší mládeže odrážejí především obecně přijímané a deklarované hodnoty. Vyjadřují ale také to, o čem se děti v tomto věku domnívají, že od nich jejich okolí očekává. Pokles důležitosti priorit ve vyšším věku můžeme přisuzovat celkovému vývoji osobnosti, kdy si vytváří po desátém roku života svoje vlastní názory, postoje a začíná se vymezovat vůči svému okolí.

Do hodnotového žebříčku se kromě věku dětí také promítá zejména socioekonomické postavení rodiny a výše dosaženého vzdělání rodičů. Děti z dobře situovaných rodin považují za důležité rodinu i přátele, všechny hodnotové orientace,

jak sociální (slušné chování, dobře se učit, pomáhat druhým), tak vnější (vzhled, peníze, oblečení). Vnější hodnoty jsou důležité pro děti z hůře ekonomicky situovaných rodin s nižším vzděláním rodičů. Naopak děti vysokoškolsky vzdělanými rodiči preferují více sociální kompetence a sociální vztahy.

Až 47 % naší školní mládeže je v životě šťastná. Výrazněji hodnota „šťastí“ souvisela s věkem dětí. Čím starší děti jsou, tím méně často uvádí, že jsou v životě šťastné. Čím je lépe situovaná rodina, tím jsou děti v životě šťastné. Samozřejmě to opět souvisí i se vzděláním rodičů.

Většina dětí si podle výzkumu také uvědomuje důležitost vzdělání. Nejčastěji se děti chtěli stát lékařem, učitelem, zvěrolékařem a zpěvákem. Samozřejmě pro ně byla zajímavá a dobrá práce, která zaručovala úspěch a bohatství.

Zahájení školní docházky výrazně ovlivňuje vývoj morálního uvažování. Je to těžiště socializace, během kterého si děti vytvářejí svoje vlastní názory, hodnoty, způsoby chování, postoje. Mění se pojetí autorit, vztah k nim, hlavně v období dospívání. Mladší děti spíše preferují vztah k rodičům, je u nich výraznější emocionální složka osobnosti. S přibývajícím věkem stoupá důležitost ostatních lidí z okolí, a vrstevnické skupina, která sehraje stále významnější roli. Morální vývoj je úzce napojen na kognitivní vývoj a to zejména v souvislosti s abstraktním uvažováním. Velký vliv na utváření hodnotového žebříčku má socioekonomický status rodiny a vzdělání rodičů. Čím je rodina lépe situovaná, či rodiče jsou vzdělanější, tím pozitivněji na ně děti pohlížejí i ve vyšším věku (Bocan, Maříková, Spálenský, 2011).

3.1.3 Vliv médií na mládež a její vzory

S rozvojem společnosti se také zlepšují informační a komunikační technologie, které znamenají pro společenský život a samotného člověka radikální změnu. Televize, internet, počítačové hry, noviny, časopisy, rádio, mobilní telefony. Všechna tato média se stala nedílnou částí našeho každodenního života a už si bez nich nedovedeme určité činnosti představit. Většina technického pokroku vznikla k tomu, aby lidstvu spíše ublížila. Paradoxně konflikty mezi lidmi vždycky radikálně přispějí k jejímu rozvoji. Naštěstí naše současná společnost pochopila, že nový světový konflikt by znamenal zkázu lidstva. Snaží se, aby všechny vymoženosti sloužily ku prospěchu lidské rasy.

Média mají bezesporu vliv na to, jak příjemce vnímá vysílané poselství, ovlivňují nejen svobodu jeho vnímání tím, že ho připoutávají ke zdroji projevu, ale i svobodu časovou. Vlastně pouze tištěný projev dovoluje příjemci vybrat si dobu vnímání, u ostatních sdělovacích prostředků určuje dobu udělovatele (Komárková, Vysekalová, 2001, s. 21).

Positivní stránka komunikačních médií spočívá v tom, že ji většina využívá pro poučení, komunikaci s okolím či na vlastní tvorbu. Automaticky dnes bereme počítačovou gramotnost jako důležitou kompetenci pro život a budoucí uplatnění v práci. Chceme-li, aby naše dítě s médii rozumně nakládalo a nenechalo se jimi

nevědomky příliš ovlivňovat, musíme i my sami být schopni o účincích médií přemýšlet rozumně. Tedy kriticky, ovšem bez jakéhosi automaticky negativního postoje. Zde ovšem vyvstává riziko spojené s mravním, kulturním, duchovním a sociálním životem současné společnosti. Pro některé rodiče je užívání médií každodenností, která ani nestojí za řeč. Jiní se snaží děti mediálně vychovávat pomocí různých sankcí a odměn. Další spoléhají na to, že děti vychovávají svým příkladem. Každý takový přístup má své výhody a nevýhody. Životní styl současného člověka je významně ovlivněn hromadnými sdělovacími prostředky. Využívání masmédií je neoddelitelnou součástí života člověka v práci i volném čase (Sak, Saková, 2004, s. 89).

V současnosti platí názor odborníků, že způsob a míra účinku médií je velice individuální. Podle této teorie každý jedinec aktivně přistupuje ke konzumaci už do útlého věku. Jakmile se dítě naučí přepínat knoflíky na ovladači a dokáže si samo vybrat konkrétní pohádku. Pokračuje to výběrem časopisů, filmů, pořadů v televizi nebo půjčených přenosných nosičů. Zde nastupuje úloha kontroly rodiče nebo školy. Důležité jsou také reakce dětí na získané informace. V ideálním případě je nejlepší s dětmi rozebrat situaci, zjistit, zda tomu rozumí, nebo vysvětlit myšlenku díla. Aby měla média pozitivní vliv na děti, je třeba s nimi často komunikovat a projevit zájem o jejich potřeby. Uvědomění, jak s médii nakládáme v našich hlavách i fyzicky můžeme označit něco jako mediální gramotnost. Od roku 2006 byla v rámci takzvaných rámcových vzdělávacích programů do všech základních a středních škol postupně zaváděna mediální výchova. Byla to reakce na svět kolem nás a škola má připravovat především na život v dnešním světě. Pokrok v této oblasti postupuje mílovými kroky. To, co se naučí žák třeba v pátém ročníku základní školy, už bude zastaralé v době, kdy to má použít v běžném životě. Proto škola naučí děti základní znalosti a schopnosti, jak média kvalitně, kriticky, sebevědomě a samostatně využívat. Je už na každé škole, jakou formu výuky zvolí. První, ale důležitější je mediální výchova v rodině. Ovšem ne všichni rodiče zvládnou tuto tematiku z prostého důvodu, že prostě vyrostli v jiné době.

Přes všechno snažení skrývají média i negativní stránky pro dnešní děti. Pokud mládež tráví většinu času sledováním médií nebo u počítače můžeme rozdělit působící vlivy obecně z hlediska:

- tělesného – při dlouhodobém špatném vysedávání můžou nastat problémy s páteří, nedostatek pohybu může vést i k obezitě dětí, s tím souvisí i zatížení kardiovaskulárního systému, chybí podpora mozkové tkáně z důvodu nedostatku čerstvého vzduchu, hrozí poškození zraku. Všechny tyto vlivy se nemusí projevit hned, ale až v pozdějším věku;
- duševního – prostřednictvím médií si vybírá zájmy, uspokojuje svoje potřeby, zvyšuje sebevědomí, ať už z pozitivního nebo negativního pohledu;
- sociálního – navazuje nové vztahy ve společnosti, hledá svoje idoly a vzory.

V poslední době se nárůst dětské kriminality a násilí přičítá vlivu médií. Dnešní děti často sledují moderní animované pohádky, které s klasickými nemají nic společného. Převažuje v nich násilí a brutalita. Je to vlastně přepis filmů pro dospělé, pouze převyprávěn do dětského jazyka. Není jasno, komu je tento druh zábavy určen.

Většinou vysílací čas je brzy ráno, kdy jsou vzhůru většinou jen malé děti. Mladý divák ale nedokáže oddělit fikci od skutečnosti. Hlavní hrdina vítězí svou velkou silou, perfektními zbraněmi, které ničí bezhlavě všechno kolem. Děti z těchto scén čerpají svoje představy o světě, jeho konfliktech a tedy i způsobech řešení.

Drastické akční filmy se tak stávají jejich vzorem chování, normou úspěšnosti v běžném životě. Mají sklon je vnímat jako normální běžnou věc a ztrácejí přirozený odpor k násilí. Vytvářejí si tak vzory z hrdinů, inspirují se jejich činy a pak je při první příležitosti vyzkouší. Potom se nemůžeme divit, že je ve školách zaznamenán nárůst šikany, mezi mladými lidmi se rozrůstá agrese, kriminalita a násilí mnohdy jen pro nicotnou nebo pro nás nepochopitelnou věc. Na růst nežádoucích jevů u dětí a mladistvých má nesporně vliv celospolečenské klima, funkčnost rodiny, vedení dětí ve škole, kamarádi.

Ruku v ruce s tím souvisí i oblíbená hudba a její výrazné videoklipy. To už nejsou fiktivní hrdinové, ale lidé z masa a kostí. Děti přímo hltají jejich život, příběhy, bláznivé večírky plné prohřešků proti zákonu, alkoholu, drog a nevázaného sexu. Pro kluky jsou to hrdinové, děvčata si přejí být jako ty obletované dívčí hvězdy. Máme ještě v paměti první soutěž Superstar. Tehdy snad odolaly jen skalní odpůrci konzumace televize. Stejně jako násilí, tak konzumace drog, alkoholu, zběsilá jízda autem, nejlépe drahým se stává pro mládež jako běžná rutinní věc. Nejhorší je, že vůbec nedomýšlí a nechápou důsledky svého konání, protože těm hvězdám v televizi to prochází. Nabývají dojmu, že jsou stejně nedotknutelní a to je tvrdší jejich vystřízlivění.

Další vlivný pořad našich médií útočí na naše nejmenší ratolesti. Je to cílená, dobře psychologicky propracovaná reklama. Už děti v předškolním věku dokážou rozlišit televizní program od reklamy. Od šesti sedmi let si uvědomují reklamu jako obchodní zájem společnosti. Ale většina sledování oblíbených reklam považuje za zábavu. Sama ze své zkušenosti to vím, protože moje dvě dcery velice těšily na každou reklamu a soutěžily, která dřív uhodne, na co to je. Dokonce jeden čas je v televizi bavily pouze reklamy. Bylo ovšem jedno těžké období, kdy se objevila na trhu hračka zvaná „Tamagoči“. Plastová hračka na baterky, která se chovala jako zvířátko. Chtěla jíst, pít, hrát si. Měla v dětech vypěstovat jakýsi pocit odpovědnosti, starostlivosti. Myslím si, že jsme tenkrát jako rodiče byli v očích našich dcer ti nejhorší, že jim nechceme pořídit tak úžasnou hračku. Od přátel vím, že ten, kdo tuto hračku svým dětem pořídil, tak to vydržel rodič nejvíc měsíc. Kolegyně se dokonce snažila své sedmileté dceři vysvětlit, že vyjmutím baterky zvířátko zabije. Během dvou dnů leželo „mrtvé“ na polici mezi hračkami, dcerunce neukápla ani slzička.

Typický příklad psychologického tlaku na děti i jejich rodiče. Mnozí rodiče pro svoje miláčky udělají všechno, co si přejí. Dítě si ještě nebylo vyzrálé k pocitu odpovědnosti, natož se o někoho starat. A mimoto dost dobře dítě chápalo rozdíl mezi opravdovým živým zvířetem a náhražkou. Mezi devátým až desátým rokem se pak u dětí většinou poprvé projevuje skeptičnost a nedůvěra vůči reklamě. Poprvé srovnávají reklamní kampaň se skutečným koupeným zbožím. Podrobně studují rozdíly a uvědomují si lživost reklamy. Ale to neznamená, že je reklama už neovlivňuje. Nejsou

si vůbec vědomy cílené propagace v místě prodeje, sponzorstvím, nebo neškodným internetovým průzkumem.

Jestliže vliv televizních programů na mládež můžeme jako dospělí trochu korigovat, dohlížet, popřípadě vybírat vhodné pořady, na internet a zejména jeho sociální sítě jsme slabí. Vyžaduje to důslednost, čas a zájem. Přitom vlivy internetu na děti jsou největší. Jeho sociální síť je přímo líheň sociálně nežádoucího jednání. Na děti mohou působit stránky s rasistickým podtextem, pornografií a bohužel v poslední době i dětskou. Běžné jsou stránky s názvy Agresori, Humus. Většina dětí zabrousí na tyto stránky ze zvědavosti, ale autentické snímky mohou vyvolat u jedinců s narušenou psychikou ztotožnění nebo dokonce vykonání nějakého násilnického činu. Běžně na internetu najdeme podobná násilnická videa, kdy přihlízející mají pocit síly, moci a určitého vzrušení z bolesti a utrpení třeba nevinných zvířat. Jak daleko je násilník od toho, aby v krabici byl slabší protivník? Pokud takové jednání zůstane bez trestu, můžou se násilnosti stupňovat a projevit se v pozdějším věku.

Ovlivnění mohou být i mladí lidé z rodiny, v které nejsou žádné náznaky sklonu k násilí. Ukazuje se, jak velice je silný socializační vliv médií. Každá společnost by se měla postarat o média jako o bezpečné prostředí pro děti. Přístup dětí k médiím se s věkem mění, zejména v závislosti na různém rodinném zázemí. Každý jedinec má jiné vlohy, vnímavost, emoční reakce, vrozené dispozice, které také ovlivňují působení médií na jeho osobnost. Podle zmiňovaných proporcí si také každý jedinec vybírá svůj osobní vzor nebo ideál, jak by si přál vypadat nebo žít. Dnešní vzory mládeže najdeme především mezi slavnými a bohatými lidmi. Chlapci se většinou vidí v hokejistech, fotbalistech, děvčata v krásných dlouhonožých, dlouhovlasých zpěvačkách. Kdo? Zrovna ten, o kterém se nejvíce mluví, bohatství, krása, dům a pořádné auto je samozřejmostí. Občas se mezi nimi mihne úspěšný sportovec. Za to nepadne jméno úspěšného vědce, lékaře, spisovatele. Ti také oplývají bohatstvím, ale mají jednu zásadní chybu – nemluví se o nich, jsou nudní. Mohou za to spíše média než výchova rodičů, ale i doma se občas utrousí jméno, které neumí nic jiného než se strefit míčem do branky.

3.2 Stáří versus mládež

Všeobecný povzdech na adresu dnešní mládeže je za každých okolností negativní. Podle starší generace dělají všechno špatně. Rčení“ to by za našich mladých let nestalo“ je známé jako lidstvo samo. Pokrok světa se nezastavil, vývoj postupuje zákonitě dopředu, každá novota je a byla vnímána starší generací jako něco nepřístojného až zbytečného. Od technických vymožeností až třeba po plavky nebo styly hudby. Veškeré soudy o mladé generaci souvisí s její rozdílnou sociokulturní a vzdělanostní úrovní. Záleží, z jakého původního rodinného prostředí mladý člověk pochází. Tedy zase jsme o prvotních výchovných vlivů rodiny na jedince. Dnešní dospívající se od generací předchozích odlišují především jinou osobní zkušeností. To, co bylo na počátku devadesátých let mladými lidmi oceňováno jako nové možnosti,

např. svoboda názorů a postojů, možnost kvalitního vzdělání, cestování do zahraničí, prostor pro seberealizaci, je současnými adolescenty vnímáno jako samozřejmá realita (Macek, 2003, s. 116).

Během života se připojují další faktory jako je školní docházka, kamarádi, pohlaví, vzdělání, životní hodnoty a věk. Tak jak se vyvíjí věda, tak i mladý člověk s věkem mění názory a utváří si svůj vlastní náhled na dění kolem sebe. Mnozí „náctiletí“ považují lidi od třiceti výš za staré. Styl života současné mládeže rovněž charakterizuje vysoká míra individuální svobodné volby, je však také doprovázena vyšší mírou osobní a sociální nejistoty (Macek, 2003, s. 116). Všichni máme svoje sny, to čeho chceme dosáhnout, kam směřujeme, tomu musíme svůj styl života podřídít.

Děvčata v období adolescenta si nedovedou představit budoucího partnera staršího o deset či více let. Postupně s věkem mění názor a už hledají řeckně spíše zajištěného. Jednak to souvisí s vyspělostí děvčat, ale i s určitou dnešní nejistou dobou. Instinktivně, možná někdo namítne záměrně, hledají starší, zajištěné muže. Jsou za to odsuzovány, ale podívejme se třeba do devatenáctého století na knihu Vladimíra Neffa „Sňatky z rozumu“. Tehdejší dcery se rozhodně nevdávaly z lásky a naopak taková dobrá partie svědčila zvýšení prestiže celé rodiny. Takže dnes se pouze posunuly hodnoty, koňská spřežení se změnila na trošku jiný dopravní prostředek. Je to docela přirozené v každé společnosti. Mladiství se od rodičů odtahují, odmítají jejich pozornost, podporu i pomoc. V určitém stadiu dospívání, odpovídá určitá životní filosofie. Patří sem způsob komunikace a řeči, projevů a vyjadřování, móda a styl oblékání, hudební vkus a zejména rozdílný způsob trávení volného času. Pro starší generaci až nepochopitelnou. Mládež se za každou cenu chce odlišit od světa starších, chce na sebe upoutat pozornost. Chce mít všechno originální, své. Často používají svoje vlastní specifické výrazy, aby jim starší generace nerozuměla. Uslyší-li člověk „svůj“ slovník v neznámém prostředí nalézá okamžitě „spřízněnou duši“ a ve zvýšené míře si uvědomuje svoji příslušnost k určité komunitě (Macek, 2003, s. 40).

Mládež vždy prahla po novém, lepším, hezčím. Právě to je motorem a předpokladem pohybu společnosti. Naopak stará generace by se měla smířit s pokrokem a mládí hlídat v určitých mezích, předávat jim pozitivní i negativní zkušenosti, jejich postoje by měli být zkoumavější a snažit se více ovlivňovat mladé. Měli by se navzájem doplňovat a komunikovat, tolerovat. Pokud to ve společnosti nefunguje, vede to ke stagnaci nebo naopak ke společenskému skoku a změně systému. Už od nejranějších dnů svého života si vytváříme přesvědčení o tom, jací jsme, jací jsou ostatní lidé, co je v životě důležité a jak máme jednat, abychom někam patřili. Podle toho žijeme, určuje to náš životní styl (Dinkmeyer, 1996, s. 30).

Nespokojenost starší generace s mladými patří k člověku po celou dobu existence lidstva. Takto se vyjádřil o mládeži starý řecký filozof Sokrates: „Naše mládež miluje přepych. Nemá správné chování. Neuznává autority a nemá úctu před stáří. Děti odmítají rodičům, srkají při jídle a tyranizují učitele.“ Myslím si, že na názoru starší generace se zase mnoho nezměnilo.

4 Analýza názoru žáků a nepedagogických pracovníků ZŠ

4.1 Metodologická východiska

V praktické části práce je mým cílem zjistit názor nepedagogických pracovníků na chování žáků a jejich životních hodnot. Dále bych chtěla zmapovat, myšlení starší generace o dnešní školské mládeži, vzhledem k jejich zkušenostem s výchovou vlastních dětí. Zjistím, jak dospělí vnímají dnešní děti, co se týče jejich životních hodnot. Zaměřím se také na spokojenost pracovníků školy, protože stejně jako učitelé, jsou vtaženi do procesu vzdělávání a hodnocení společností. Také bych se chtěla dozvědět, jestli se zajímají se o žáky nad rámec své pracovní náplně. Zaměřím se na životní hodnoty dnešní školní mládeže, které považují ve svém životě za nejdůležitější. Zjistím jejich představy o budoucím uplatnění v životě a úsilí pro splnění. Zachyťím jejich vnímání starší generace z pohledu na pracovníky školy, kteří nejsou přímo zapojeni do výchovného procesu.

Zajímavé bude srovnání životních hodnot mládeže z pohledu jich samých a dospělých. Předpokládám, že se tyto názory budou ve většině případů rozcházet. Ve společnosti starší generace převládá názor, že dnešní školní mládež je nevychovaná, drzá, líná, lhostejná k dění kolem sebe. Zajímá se pouze o peníze, svůj prospěch, umí jen ničit a neváží si obyčejných věcí kolem sebe. Doufám, že naše školní děti takové nejsou, pouze jsou na ně kladeny větší nároky a mnohdy jsou jen na obtíž a starost. Myslím si, že děti jsou vnímavější a pohotovější než si starší lidé uvědomují.

Dle mého soudu mládež preferuje klasické životní hodnoty jako je rodina, štěstí, lásku, přátele a peníze vnímají jako nutnost, bez které se neobejdou. Mladší žáci o svém budoucím povolání ještě nepřemýšlí, ale žáci na druhém stupni si už uvědomují nutnost volby. Podle mého jsou si vědomi i toho, že se budou muset více učit. Uvědomují si to hlavně v posledních ročnících pod vlivem učitelů a rodičů. Dnešní děti si neuvědomují, že také oni budou staří, nemají potřebu se nad tím zamýšlet. Ve společnosti převládá názor, že dnešní mládež opovrhne stářím a já se pokusím toto vyvrátit.

Domnívám se, že nepedagogičtí pracovníci jsou hodně ovlivněni tím, že jsou častěji ve styku se školní mládeží a rozhodně ji nepovažují za správně vychovanou. Přistupují k nim jako k vlastním dětem, ale jsou přísnější. I přes veškerá negativa v přístupu k mládeži si myslím, že jsou pracovníci škol spokojeni v zaměstnání.

Pro svůj výzkum jsem si vybrala přibližně velké školy s podobnými podmínkami. Byla jsem mile překvapena vstřícností, ochotou i zájmem spolupracovat na mém výzkumu. Dotazníky pro děti jsem předala třídním učitelům a se zaměstnanci školy jsem z větší části pracovala osobně. Výzkum probíhal v roce 2011. Dvě školy se nachází ve větších vesnicích, dvě ve městě Vyškov.

V ZŠ Dřnovce, je výchovně vzdělávací proces zaměřen na rozvoj zdravého životního stylu a zdravého prostředí, práci s počítači výuku anglického jazyka,

matematiky a českého jazyka, a dále na bohatou zájmovou činnost. V tomto školním roce probíhá výuka v 1.-9. ročníku podle školního vzdělávacího programu pro základní vzdělávání „Zdravá škola pro všechny“. Součástí školy je školní družina, dílny, cvičná kuchyně, školní knihovna, tělocvična, učebna hudební výchovy a informatiky. V areálu školy je hřiště s umělým povrchem, pískoviště pro petanque a upravené travnaté prostory pro odpočinek.

Do ZŠ Jedovnice dojíždějí i žáci z okolních vesnic. Součástí školy je jídelna, družina, školní klub, tělocvična. Od roku 1996 je součástí regionálního sdružení CIRSUM a zapojuje se do různých vzdělávacích projektů. Spolupracuje s katedrou geografie PdF MU Brno. Škola je umístěna v klidném prostředí známé rekreační oblasti.

Škola Purkyňova 39 Vyškov se nachází na okraji města, v klidném prostředí uprostřed přírody, nedaleko vyškovské nemocnice. Celý areál tvoří tři pavilony učeben, ve kterých najdeme odborné učebny chemie, fyziky, přírodopisu, angličtiny, němčiny, dějepisu, zeměpisu, informatiky, hudební výchovy a ateliér výtvarné výchovy. Součástí školy bazén. Je to škola zaměřena na tělesnou výchovu, proto v každém ročníku je jedna sportovní třída. Prioritou školy je vštípit žákům zásady zdravého životního stylu, proto je na prvním stupni zařazen předmět Výchova ke zdravému životnímu stylu, na který na druhém stupni navazuje předmět Péče o zdraví. Zde se zaměřujeme na pohyb, správné držení těla, správné dýchání, zásady regenerace, zdravou výživu, pitný režim, prevenci kouření a užívání návykových látek.

Mateřská škola a Základní škola sídliště. Osvobození 55, Vyškov, kromě vzdělávacího programu základní škola má také zvláštní, pomocné a rehabilitační program. Poskytuje vzdělání žákům se zdravotním, mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami a autismem. Její součástí je také Praktická škola jednoletá. Hlavním úkolem adaptace žáků na nové prostředí, nový styl práce a vytváření i upevňování návyku. II. stupeň je zaměřen na získávání vědomostí, rozvíjení dovedností a návyků, které žáci mohou využít ke zvýšení kvality osobního života, včetně profesního uplatnění. Škola je rozsáhlý areál v klidné a dostupném prostředí. Součástí je družina, jídelna a velké uzavřené hřiště pro aktivní odpočinek dětí.

4.1.1 Popis metody a průběh výzkumu

Při provádění výzkumu k této bakalářské práci byla použita dotazníková metoda. Byl použit dotazník pro žáky základních škol a druhý dotazník pro nepedagogické pracovníky škol. Oba byly anonymní, respondenti pouze uváděli svůj věk a ročník základní školy, který navštěvují.

Dotazník pro žáky se skládá z 11 otázek a dotazník pro zaměstnance z 12 otázek vlastní konstrukce. Jsou k sobě řazeny tak, aby korespondovaly s jednotlivými cíly a hypotézami.

Otázky pro děti se zaměřují především na postoj žáků k životním hodnotám, potřebám, budoucímu vysněnému povolání a jeho přípravě. Také se zabývají vztahem

školní mládeže ke starší generaci včetně možné pomoci starým lidem a představě o svém stáří. Otázky pro pracovníky školy směřují hlavně na chování žáků a jejich životních hodnot z pohledu zaměstnanců školy.

Zvolené odpovědi se značí zakroužkováním. Ze všech 23 otázek pro obě skupiny, je 7 otázek, kde je možnost označit pouze jednu odpověď. Dále je v dotaznících 8 otevřených otázek a 2 otázky na seřazování hodnot. K nim požadují přiřazení číselné hodnoty podle jejich osobní důležitosti. Tato hodnota má pro každého respondenta jiný význam, to jim dává subjektivní ráz. Jelikož jsem byla přítomna vyplňování dotazníků s pracovníky školy, můžu říci, že jsem částečně použila i rozhovor. Samotní respondenti měli potřebu sdělit mi více, než jsem po nich vyžadovala. Poznatky z rozhovorů jsem spíše použila v interpretaci jednotlivých témat.

Cílem bylo získat názory dotazovaných skupin. Zvolila jsem tuto metodu, protože se vyznačuje výhodami, mezi které patří získávání dat od většího počtu respondentů, kteří reagují buďto jednoduchým zaškrťáváním formulovaných odpovědí nebo stručným napsáním vlastního názoru.

4.1.2 Popis výběrového souboru

Celkem na všech školách jsem dětem rozdala 261 dotazníků a nepedagogickým pracovníkům 47 kusů. S dotazníky pro žáky mi ve většině případů mi pomáhali třídní učitelé, kteří mi je předali již vyplněné. Sběr dat od školáků jsme prováděla z prvního stupně u žáků 3. a 5. třídy, z druhého stupně 7. a 9. tříd. Na prvním stupni jsem rozdala 152 dotazníků a vrátilo se mi 149 kusů, u druhého stupně jich bylo 109, z nich se mi vrátily 103 kusy. Celkem jsem zpracovávala 252 dotazníků od dětí. V první skupině byly děti průměrně ve věku 8-10 let a ve druhé 12-14.

S dotazníky pro pracovníky školy jsem pracovala osobně a vypracovávala jsem všech 47 dotazníků. Mezi dotazovanými byli 4 školníci, 21 pracovníků kuchyní, 12 uklízeček, 9 administrativních pracovníků a 1 školní psycholog. Průměrný věk dotazovaných byl 52, z toho pouze 6 mužů všichni nad 50 let. Tedy i mezi nepedagogy se potvrzuje, že naše školství je feminizované.

Po celou dobu mého výzkumu jsem se na všech školách setkala se vstřícností a pochopením všech školských pracovníků.

4.1.3 Stanovení cíle výzkumu a hypotéz

Cílem mojí práce je především zjistit názory dnešních nepedagogických pracovníků na chování školní mládeže a jejich životní hodnoty ze svého pohledu. Zda zajímají se o žáky nad rámec své pracovní náplně. U školní mládeže se zaměřím na hodnoty žáků, které jsou pro ně v životě nejdůležitější, a pro zajímavost srovnám oba tyto pohledy.

Hypotéza: Žáci obou stupňů ZŠ nejčastěji uvádějí jako nejdůležitější hodnotu rodinu

Patří sem dvě otázky, které se zabývají jejich postoji k hodnotám a potřebám k životu. Sestavila jsem žebříček běžných pojmů, které děti kolem sebe slyší a měly za úkol je podle důležitosti, kde čísla suplují známky ve škole. Dle mého soudu děti na obou stupních základní školy jako svoje životní hodnoty budou preferovat rodinu, zdraví a štěstí, které považují za svoje základní potřeby. Čekám rozdíly pouze v otázce zábavy a přátel, kde předpokládám, že děti na druhé stupni budou klást na ně větší důraz. V období dospívání si děti začínají uvědomovat sami sebe a hledají svoje uplatnění v životě. Svoje vzory nacházejí v kolektivu kamarádů nebo mimo rodinu. Imponuje jim jiné chování a názory ostatních, s nimiž tráví svůj volný čas, který je spojen hlavně se zábavou.

Hypotéza: Žáci prvního stupně ZŠ nemají častěji ucelenou představu o své budoucnosti než žáci druhého stupně ZŠ.

Zvolila jsem tři otázky, na které děti odpovídaly volnou formou. Myslím si, že názory na budoucí povolání se bude lišit vzhledem k věku. Mladší děti budou preferovat atraktivnější a viditelnější povolání. V tomto věku touží děti po uznání. Budou si vybírat taková povolání, která jsou populární, slavná. Vyvolává to v nich pocit hrdinství, potřeby pro ostatní. Děti se chtějí zviditelnit, touží být pochváleny. Starší děti si budou vybírat reálnější povolání. Uvědomují si, že povolání je už na dosah a musí se rozhodnout. Zvažují svoje možnosti, mají také představu o tom, co by chtěli v budoucím životě vykonávat, jakou profesi. Díky tomu si uvědomují potřebu vzdělání, bez kterého by nemohli vykonávat vysněnou profesi.

Hypotéza: Žáci prvního stupně ZŠ označují za „staré“ lidi mladšího věku než žáci druhého stupně ZŠ.

Položila jsem dětem čtyři otázky. Na první označily starého člověka podle věku a na druhou a třetí odpovídaly volnou formou, kde měly vyjádřit svůj vztah ke starým lidem. Ve čtvrté jsem jim dala na výběr z určených možností, kde jsem použila jako vzor dospělých nepedagogické zaměstnance školy a její prostředí. Předpokládám, že mladší děti budou vnímat jako staré lidi kolem sebe ještě v produktivním věku, protože se přibližuje k věku jejich prarodičů. U starších žáků se hranice, kterou za starý věk považují, se zvýší. Bude se více blížit důchodovému věku, protože starší děti už mají v období puberty rozumové schopnosti na takové úrovni, že jejich představa o stáří se více blíží realitě světa dospělých.

Hypotéza: Podle nepedagogických pracovníků má vliv na chování žáků více rodina než škola.

Zvolila jsem čtyři otázky, které se týkají činnosti zaměstnanců školy ve vztahu k žákům. Dala jsem jim na výběr z určených možností, kde jsem se především zaměřila na četnost styku s dětmi, zda děti mají vliv svým chováním na jejich práci, zda si jich všímají nebo je napomínají, zda přistupují k dětem jako k vlastním. Také jsem se ptala, kdo má největší vliv na výchovu dnešních školáků, požádala jsem o stručné vysvětlení. Poslední otázka směřovala na zavedení tělesných trestů, kde jsem dala na výběr.

Domnívám se, že pracovníci školy, kteří nejsou přímo vtaženi do procesu vyučování, budou považovat především rodinu, která nejvíce ovlivňuje výchovu žáka. Tito pracovníci jsou neustále ve styku s dětmi, ačkoli to není jejich pracovní náplní. Myslím si, že většina zaměstnanců k dětem přistupuje jako ke svým a má potřebu se nějakým způsobem podílet na jejich výchově, za kterou podle nich zodpovídají především rodiče. Určitě bude převládat názor, že se dnešní rodiny nevěnují plně dětem a jejich potřebám. Tyto názory do určité míry může ovlivnit také celková spokojenost zaměstnanců v práci, klima školy i jejich věk.

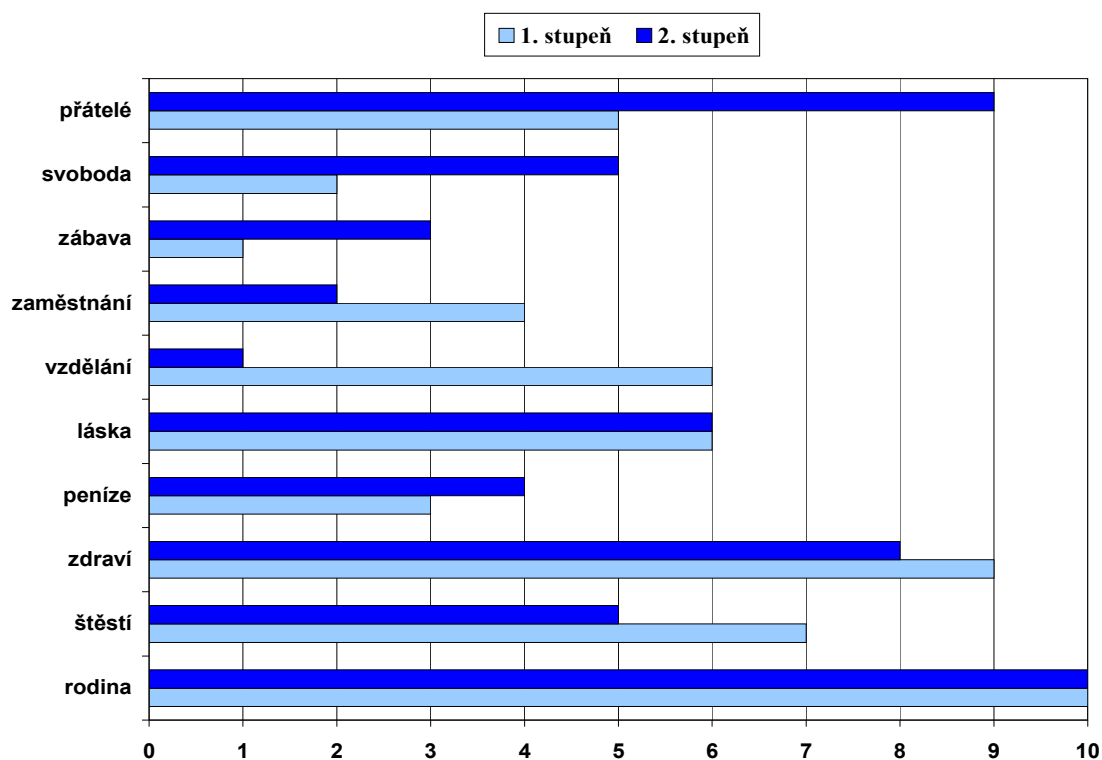
Hypotéza: Životní hodnota „zdraví“, „rodina“, „láska“, kterou uvádějí žáci na prvních třech místech, se neshoduje s očekáváním nepedagogických pracovníků.

Stejnou otázku jako dětem ve škole jsem položila zaměstnancům školy. Také měli na výběr z deseti pojmů životních hodnot a označit od jedné do deseti. Podle sebe měli určit, co dnešní děti považují za nejdůležitější. Čekám tady úplně rozdílné názory na životní hodnoty, tak jak je vnímají děti a dospělí. Předpokládám, že zaměstnanci umístí na první místo peníze, zábavu. Na poslední místo zařadí zdraví, vzdělání a zaměstnání. Doufám, že základní pojmy, jako je rodina, láska a štěstí, se budou pohybovat zhruba na stejné úrovni jako u dětí. Vycházím ze všeobecného předpokladu názoru starší generace na mladší. Starší člověk hodnotí svůj dosavadní život, bilancuje a brání se všemu novému, co přichází. Mladý člověk má rád jen zábavu a klidný život.

4.2 Výsledky šetření názoru žáků

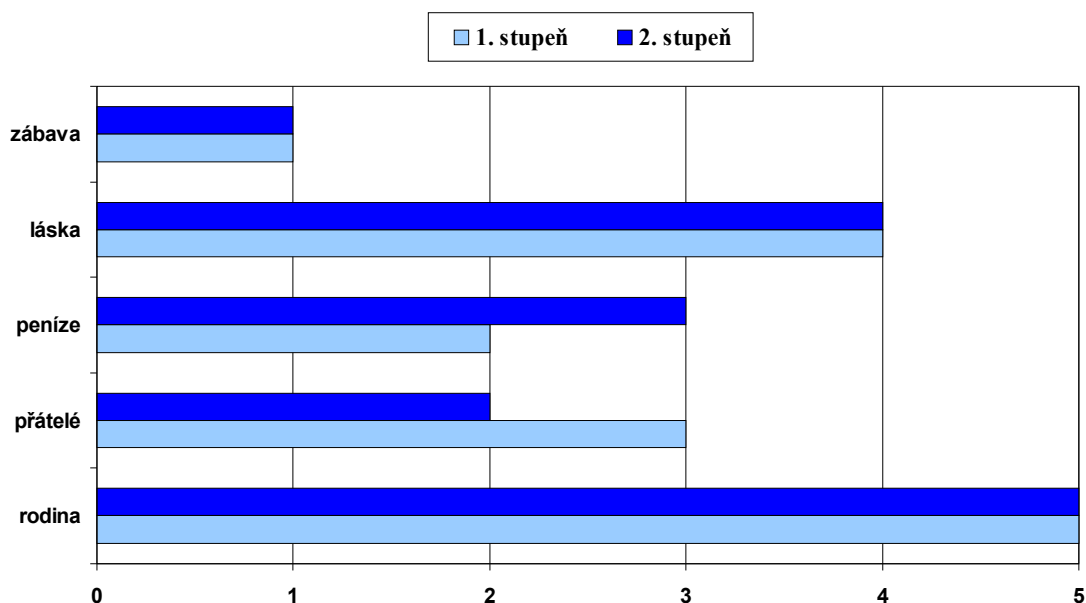
Hodnoty školní mládeže

1. Vyber pojmy, které jsou pro tebe nejdůležitější. Číslem 1 označ ten, který je pro tebe nejdůležitější, poslední bude označen číslem 10.

Žáci obou stupňů základní školy mají na prvním místě jednoznačně rodinu, postupně následuje zdraví, štěstí, láska a pro starší děti kamarádi. Mladší děti přikládají větší význam vzdělání a zaměstnání než starší děti. Ty naopak upřednostňují svobodu a zábavu. Peníze nejsou pro obě skupiny výrazně důležité.

2. Co potřebuješ k tomu, abys byl spokojený a šťastný? Seřad' je od nejpotřebnějších k nejméně potřebným.

Obě dvě skupiny dětí se vzácně shodly na rodině a lásce. Třetí místo pro mladší děti zaujímají přátelé, pro starší peníze. U čtvrtého místa je tomu naopak. Zábavu a spokojenost děti zařadily až na poslední místo.

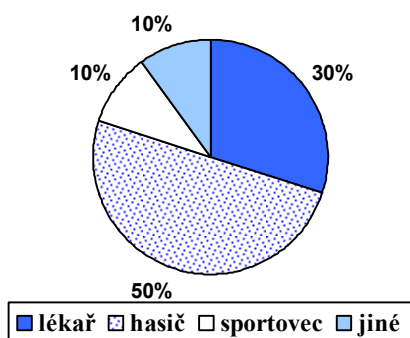
Všichni žáci základní školy považují nejdůležitější hodnoty rodinu, štěstí a lásku, které potřebují ke svému štěstí. Se vzrůstajícím věkem se tyto hodnoty mění. Mladší děti považují na dalších místech za hodnoty, takové, které od nich očekává rodina, ale starší děti si preferují svobodu a zábavu. Souvisí to s celkovým osobnostním vývojem dětí. Menší děti mají daleko větší tendenci podléhat vlivu dospělých autorit. Po desátém roce života však důležitost klesá a mladí lidé si vytváří svoje názory a hodnoty.

První hypotéza byla potvrzena.

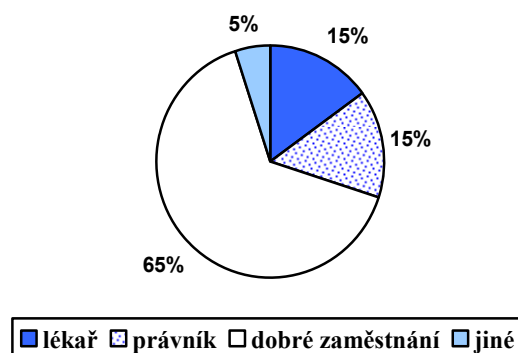
Představa budoucího povolání

1. Čím bys chtěl v životě být?

1. stupeň

2. stupeň

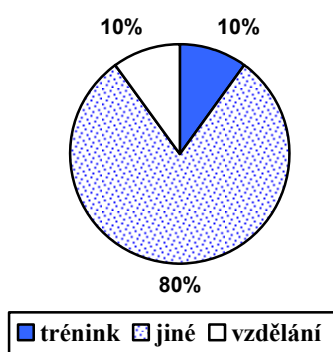

U žáků prvního stupně převládají povolání, která souvisí s ochranou veřejnosti. Hasič a policista výrazně převládali v odpovědích. Druhé nejžádanější je stát se lékařem. Zajímavě převládali ti veterinární a děti chtěli léčit především velká a exotická zvířata – slony, žirafy a tygry. Líbila se mi odpověď, kdy chlapec touží léčit dinosaury, protože jsou před námi schovaní a určitě pomoc potřebují. Další rozšířené povolání je sportovec. Nejčastěji zazněl fotbalista, hokejista u děvčat jednoznačně a modelka.

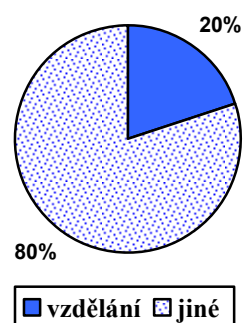
Zbytek odpovědí jsem shrnula do jedné kategorie. Žáci druhého stupně měli vyhraněnější zájmy budoucím povolání, které jsem shrnula obecného „pojmu mít dobré zaměstnání“. Patří sem celá škála profesí. Například: bankéř, finanční poradce, účetní, realitní makléř, podnikatel. Druhou nejsilnější skupinou byli lékaři, ale ne veterinární. Další častá odpověď je právník a advokát spolu s učitelkou. Do skupiny jiné jsem zařadila zedníky, prodavačky, řidiče.

2. Co si myslíš, že budeš potřebovat k dosažení vysněného povolání?

1. stupeň

2. stupeň

U této otázky se obě dvě skupiny shodli na vzdělání, které většina uváděla „musím se více učit“. U prvního stupně to byl trénink. Skupina jiné tvoří prostředky, potřebné k výkonu jejich povolání. Byla to nejčastější odpověď u obou skupin dětí.

3. Na otázku, kolik peněz si chtějí vydělávat, děti reagovaly takto:

1. stupeň od 30.000,- Kč do 100.000,- Kč
2. stupeň od 50.000,- Kč do 1 000 000,- Kč

Mladší žáci si svoje povolání vybírají podle vzorů, které jim nějakým způsobem imponují. Na své budoucí práci pohlíží spíše jako na zábavu, ne na životní potřebu. Jejich úvahy jsou spojeny s konkrétním povoláním, kde si dovedou představit svoji práci a touží po úspěchu. Starší žáci starší už vědí jaké budoucí povolání je pro ně dosažitelné, mají o něm určitou představu. Stejně tak pohlíží i na vzdělání, které k tomu bude potřebovat. Cítí určitou odpovědnost ke své budoucnosti, která souvisí s blížícím se výběrem střední školy. Uvědomují si, že dobré vzdělání znamená i dobré zaměstnání a uznání.

Druhá hypotéza byla potvrzena.

Vztah dětí ke starší generaci

1. V kolika letech je pro tebe člověk „starý“?

Starší věk	1. stupeň	2. stupeň
40 - 50	101	9
51 - 60	15	38
61 – a více	32	66

Z tabulky vyplývá, že mladší děti vnímají staré lidi ještě v produktivním věku, naopak starší děti přiřadily ke stáří vyšší věk.

Žáci prvního stupně zařadili mezi staré lidi dospělé ještě v produktivním věku. Většina starších žáků uváděla vyšší věk jak 60. Čím je člověk mladší, tak hranice stáří se věkově snižuje. Všichni žáci mají představu o svém stáří jako o klidném bezstarostném životě. Člověk jako lidská osobnost se instinktivně brání stáří, protože v něm vidí svým způsobem nemohoucnost, bolest i smrt. Záleží také na rodinném prostředí, zda dítě žije i s generací prarodičů.

Třetí hypotéza byla potvrzena.

4.3 Interpretace a diskuze k výsledkům

Je pro mne příjemné zjištění, že školní mládež největší význam přikládá rodině. Dále následuje štěstí, zdraví a láska. S věkem se životní hodnoty rozcházejí. Děti v 7. a 9. třídě dávají přednost přátelům, s tím souvisí zábava, svoboda a peníze. Dobré

zaměstnání a vzdělání se umístilo na konci jejich hodnot. Pro mladší děti je vzdělání, přátelé a zaměstnání přednější než peníze, svoboda a zábava. Z toho vyplývá, že dnešní žáci, si velice dobře uvědomují důležitost a význam rodinného prostředí a kladou důraz na morální hodnoty, jaké od nich společnost očekává. Škola mladší žáky motivuje k učení, starší ji vnímají jako především jako prostor k setkávání s kamarády, Učení považují spíše jako povinnost, která se od nich očekává.

Různé výzkumy, odborníci, pedagogové i laická veřejnost se hodují na tom, že rodina je základní prostředí k utváření lidského jedince a jeho hodnot a postojů. Rodiče si uvědomují, jak je jejich role ve výchově důležitá. Vědí, že nemohou ponechat nic náhodě, jejich působení musí být cílené. I když se snaží předat svému potomkovi jen to nejlepší, tak nevědomky předává i negativní stránky své výchovy. Mladý člověk potom tyto získané informace konfrontuje s okolím, se školou a hlavně se svými vrstevníky. Podstata celkové rodinné výchovy spočívá především v celkové stimulaci psychického vývoje dítěte a v utváření vhodných emocionálních a charakterových vlastností.

Vedle rodiny mají velký vliv na utváření hodnot dětí i vrstevníci, s kterými se nejvíce setkávají ve škole. Zatímco v raném školním věku na děti má vliv spíše rodina v pozdějším jsou to právě kamarádi. Vliv rodičů úměrně s věkem klesá, ale vrstevníkům se dostává stále větší pozornosti. S přáteli tráví děti svůj volný čas bez dozoru dospělých. Kamarádi stále výrazněji zasahují do volby způsobu trávení času a formování názorů, chování a tento vliv může zůstat dětem skrytý.

Mladší děti mají menší okruh svých kamarádů, s kterými tráví volný čas. Často je rodiče znají a jsou více zahrnuti do rodinného dění. Skoro všichni rodiče musí mít přehled, kde si hraje jejich dítě, u koho tráví svůj čas. Pokud jde volný čas starších dětí, nezabývají se nějakými důležitými činnostmi. Jsou už dospívající děti, které se snaží prosadit v nějaké partě a hledají si místo ve společnosti. Většinou tráví svůj čas na lavičkách, nic neděláním, nebo jen tak povídáním. Jejich tématem jsou většinou tématem učitelé, ostatní pracovníci školy, spolužáci. Občas proběhne flirt mezi dospívajícími chlapci a děvčaty. Spíše tato setkání slouží jako sociální kontakt, kde mají možnost vyniknout vlastní suverenitě nebo zaujmout druhé pohlaví.

Důležitou roli v životě dnešní mládeže hraje láska, rodina, přátelé a bohužel peníze. Je příjemné zjištění, že si děti cení svých nejbližších, vztahů mezi nimi a sebou samými. S vyšším věkem přikládají penězům větší význam. Tady se opět musím vrátit k rodině. Hodnotu peněz tak, jak ji mohou chápat dnešní děti, určuje socioekonomický status rodiny, vzdělání rodičů a celkové možnosti rodiny. Vše se odvíjí od finančních prostředků rodiny. Jsou rodiny, které veškeré svoje finance vkládají do vzdělání dětí, na úkor ostatních věcí. Pak vznikají mezi dětmi rozdíly mezi dětmi. Ve školním věku děti ještě nechápou, kde jsou peníze potřebnější. Tady musí nastoupit rodič, aby to náležitě vysvětlil svému dítěti. Starší děti si přesně ví, co by si za peníze pořídily. Myslím si, že dnešní děti velice dobře chápou význam peněz v dnešní společnosti. S dobrým zaměstnáním a penězi spojují svoje štěstí. Není se čemu divit, protože veškerý život společnosti se točí kolem peněz, je jich pořád málo a pořád se musí šetřit.

Je spodivem, že pod vlivem tlaku dnešní společnosti, rozlišují a uvědomují si základní morální hodnoty. Otázkou zůstává, jak se je budou snažit dodržovat v dalším životě.

To se odráží i v představě o budoucím povolání. Mladší děti si volí povolání, které souvisí s ochranou a bezpečím jako je hasič, policista a voják. Jsou to povolání, při kterých člověk ukazuje odvahu, sílu a pomáhají lidem v nouzi. Stejně tak lékaři. Překvapilo mne, jak děti rozlišují lékaře. Nato, že si děti vybraly speciálně veterináře, mají vliv dnešní pohádky a většina dětských televizních pořadů a filmů, kde vystupují zvířata. Sportovci a modelky jsou zase slavní. Děti mladšího školního věku ještě nepřemýšlí o svém budoucím povolání vážně, vybírají si podle momentální situace, co slyší v médiích nebo doma. Neuvědomují potřebu vzdělání, vidí jen klady a výhody. Stejně tak nemají představu o výdělku. Vyšší částky děti uváděly v souvislosti s povoláním, které potřebuje fyzickou sílu, nebo jsou častěji vidět v televizi. Naopak starší žáci si vybírali takové zaměstnání, které jim zajistí hodně velký výdělek. Jejich částky možného platu v budoucím zaměstnání se pohybovaly daleko výše než u mladších žáků. Sice si více si uvědomovali potřebu vzdělání, ale většina tomu nepřikládala zvláštní význam. Představa o svém budoucím životě se odvíjí od rodinného prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Svě budoucí povolání mají převážně spojeno s bohatstvím a štěstím. Obě dvě skupiny ke svému budoucímu povolání nejčastěji potřebují prostředky, které slouží k vykonávání jejich vybraného povolání. Děti se zaměřily se hlavně na materiální stránku věci, vůbec neřešily, co pro to musí vykonat, aby se jim sen splnil.

Zajímavé je, jak mládež vidí starší generaci. S vyšším věkem se zvyšuje i hranice věku. Ještě produktivní věk už pro mnohé mladší děti je známkou stáří. Je to obecný jev každé doby. Mládež vidí v starých lidech především důchodce, jejichž příjem jim stačí na pokrytí všech nákladů, pomoc potřebují pouze v nemoci nebo jen někdy v nutných případech, někteří si nebyl i vůbec jisti, zda nějakou pomoc potřebují. Většina těchto odpovědí vyplývala z rodinných poměrů dotazovaných žáků, kteří nemají prarodiče. To souvisí otázkou na dnešní děti, co by chtěly dělat, až budou staří. Valná většina si spojuje stáří s důchodem a jistým příjmem. Někteří uváděli i příklady, které vidí doma, nebo jsou ve styku se staršími.

Díky sdělovacím prostředkům a celkovému náhledu společnosti na seniory, slyší kolem sebe jen samá negativa na stáří. Důchodce pro dnešní mládež znamená člověk, který má všechno a už nic nepotřebuje. Někdy padne také názor, že důchodce ještě musí podporovat mladé. Je to spíše v naší společnosti. Souvisí to s ekonomikou státu, klesá porodnost a děti to vnímají ze svého pohledu staré lidi spíše jako nutnost. Dítě, které nežije a nebo se vůbec nestýká se seniory, tak nemá představu o svém stáří. Postoj dětí ke stáří si nese mladý člověk z rodiny. Jestliže je ve styku, nebo dokonce ještě bydlí s babičkou nebo dědečkem, nemá problémy s pochopením starší generace. V současné době žijí pod jednou střechou více dětí na vesnici než ve městech. Soužití dětí s dvěma generacemi má svoje plus. Zkušenosti i rady starších lidí pomáhají dětem utvářet si jiný žebříček hodnot a městské děti jsou ochuzeni o část výchovy. Takové děti budou svoje stáří přijímat lépe a s větší samozřejmostí než děti, které nebyly ve styku se stářím.

Průměrný věk nepedagogických zaměstnanců škol, kde jsem prováděla výzkum, byl 52 let, tedy žádní staří lidé, jak si představují dnešní děti. Mladší děti z vybraných možností je vnímají výhradně pozitivně nebo jako učitele, mají k nim určitý respekt. Starší žáci si jich nevšímají vůbec nebo jen, když nevyhnutelně potřebují. Jsou jim lhostejní a vůbec je neberou jako součást školy. Polovina z nich je naopak bere spíše jako nutné zlo, v okamžiku, kdy jsou upozorněni na nevhodné chování.

Děti nahlíží na povinnou školní docházku jako na samozřejmou část života svých všedních dnů. Školu vnímají jako prostředí, kde se setkávají se svými kamarády a navazují nová přátelství. Škola je důležitým socializačním prostředím, kde se utváří názory a postoje na svůj život za pomoci všech pracovníků školy. Zprostředkovává jim mnoho informací a záleží na každém z nich, jak s nimi naloží. Škola je pro ně v oblasti vzdělávání největší autoritou.

4.4 Výsledky názorů nepedagogických pracovníků

Chování žáků

1. Jak často v průběhu své činnosti ve škole jste ve styku s dětmi?
2. Mohou děti ovlivnit svým chováním moji práci?
3. Všimáte si chování dětí, když nemusíte?
4. Napomínáte nebo usměrňujete chování žáků?

	Nikdy	Velmi málo	Někdy	Často	Stále
Styk s dětmi	0	7	35	5	0
Vliv dětí	0	3	7	22	15
Všímání dětí	0	2	5	7	33
Napomínání dětí	0	6	21	12	8

Tabulka nám naznačuje, že pracovníci školy se zajímají o dění ve škole a chování žáků ve škole jim není lhostejné. I ti zaměstnanci, kteří nejsou ve styku s dětmi, se snaží všimnout si a napomínat žáky. Většina zaměstnanců usměrňuje chování žáků.

6. Charakterizujte chování dnešní školní mládež z Vašeho pohledu a zdůvodněte, kdo nebo co má největší podíl na chování žáků.

Chování mládeže	Počet pracovníků	Zdůvodnění
Nevychované většina	42	Není čas na děti v rodině, uvolněné zákony, mírná škola
Je mi to jedno	1	Nemám děti
Jak kdy	4	Taky mají nárok někdy zlobit

Nejčastěji z tohoto stavu žáků vinili rodiče a jejich nezájem o své ratolesti. Další důvody, které jsem uvedla, se objevovaly jen 5x. Při této otázce jsem s respondenty strávila nejvíce času. Při uvádění důvodů se často projevovaly emoce. Stejně tomu bylo u otázky vlivu na chování dětí. Podle zaměstnanců školy má jednoznačně vliv na chování dětí rodina, na druhém místě uváděli školu, pak kamarády a party.

Podle názoru nepedagogických pracovníků školy na chování dnešních dětí má vliv na prvním místě jednoznačně rodina škola jejich chování pouze usměrňuje, ale nemá takové nástroje a pravomoci jako rodiče. Všichni zaměstnanci přisuzují chování žáků rodinnému prostředí, ve kterém děti vyrůstají a podle modelu rodiny se děti chovají ve škole. Nepedagogičtí pracovníci si chování dětí všimají, napomínají je a tím pomáhají učitelům v jejich práci.

Čtvrtá hypotéza byla potvrzena.

Srovnání hodnot žáků z pohledu jich samotných a pohledu starší generace

1. Jaké hodnoty podle Vás jsou pro dnešní mládež nejdůležitější. Seřadte je podle důležitosti od jedné do deseti.

Žáci		Pracovníci
1. stupeň	2. stupeň	
Rodina	Rodina	Peníze
Zdraví	Přátelé	Svoboda
Štěstí	Zdraví	Rodina
Láska	Láska	Přátelé
Vzdělání	Štěstí	Zábava
Přátelé	Svoboda	Láska
Zaměstnání	Peníze	Štěstí
Peníze	Zábava	Zaměstnání
Svoboda	Zaměstnání	Zdraví
Zábava	Vzdělání	Vzdělání

Srovnání je zajímavé z pohledu klasických životních hodnot. Zdá se, že děti jim přiřkládají daleko větší význam, než pracovníci starší generace předpokládali. Zdraví, štěstí a láska se umístily u dětí v první polovině, kdežto dospělí ji u dětí očekávali až na konci. Markantní rozdíl je v hodnotě „zdraví“. Děti ji umístily jako životní hodnotu na 2. a 3. místo, kdežto podle dospělých mají děti „zdraví“ jako hodnotu až na 9. místě. Hodnota „peníze“ dopadla podobně, děti 7. a 8. místo, dospělí hned 1. místo. V hodnotě „rodina“ jsou si snad nejbliže. U dětí jednoznačně vede, pracovníci ji u dětí odhadovali na 3. místě.

Hodnota „zdraví“ dopadla podle očekávání. Pojem „láska“ a rodina“ jen částečně. Zdraví si podle pracovníků děti vůbec necení, ale opak je pravdou. Zbývající dva pojmy umístily přibližně ve středu u obou skupin, podle předpokladu. I když ve společnosti převládá názor o „zkažené“ mládeži, těší mne, že zaměstnanci školy umístily rodinu na třetím místě stejně jako žáci, což jsem nepředpokládala.

Pátá hypotéza byla potvrzena částečně.

4.5 Interpretace a diskuze k výsledkům

Starší generace ve školách se zajímá o dnešní mládež. Snaží se usměrňovat jejich chování, pomáhat učitelům, někdy i suplují jejich práci. Tvoří nedílnou součást každé školy a většinou se zaměstnání ve škole líbí. Hlavním důvodem spokojenosti bylo čisté a klidné prostředí, jistota pravidelného výdělku a ve dvou případech i bydlení přímo ve škole. Oba dva pracují jako školníci. Kladně hodnotí přístup vedení školy a vnímají určitou prestiž vyplývající z práce ve škole jako výchovné instituci.

Výrazně nespokojeni jsou s chováním žáků ve škole. Většina zaměstnanců je považuje na nevychované, neposlušné, drzé. Problémy spatřují především v rodičích, jejich nezájmu o děti. Podle nich děti nevedou k práci, slušnosti, úctě ke starší generaci. Naopak všechno jim doma dovolí, všechno jim koupí a děti si neváží získaných věcí. Většinou k dětem přistupují jako k vlastním, ale mnohdy jedním dechem dodají kritiku na výchovu jejich rodiči. Mnoho přestupků v chování žáků, by doma netolerovali.

Nepedagogičtí pracovníci jsou do jisté míry ovlivněni touhou vychovávat. Je to dáno jejich pracovním zařazením. Někdy se sami deklarují na post učitele, samozřejmě toho spravedlivého, která má ovšem vždycky pravdu. Mladší žáci je tehdy uznávají jako dospělého člověka, jako autoritu, ale starším jsou jejich výtky lhostejné. Souvisí to s jejich pracovním zařazením, protože ve škole má hlavní slovo učitel, který je tam od toho, aby vychovával a káral. Uklízečka je tam od toho, aby uklízela. Dospívající si vytváří svoji hierarchii autorit. Mnohdy školský pracovník přistupuje k takovýmto žákům až zbytečně přísně, svědomím, že děti ve škole musí poslouchat. Jsou většinou starší a přistupují k žákům všeobecně jako mladším, kteří si ničeho neváží.

Z rozhovoru se zaměstnanci jednoznačně vyplynula nespokojenost se současným školským systémem. Je málo přísný, děti mají velkou volnost, jak v hodinách tak přestávkách. Mnohdy jsou učitelé bezmocní, protože drzost některých žáků překračuje únosnou hranici. Rodiče místo toho, aby pomáhali, straní svým dětem, nebo projevují absolutní nezájem o dění ve škole. Proto většina zaměstnanců lituje, že nejsou ve škole tělesné tresty. Myslí si, že v mnoha případech by to pomohlo daleko více než jen důtky a napomínání učitelů. Zvýšili by pravomoci školy na větší okruh, než jen v budově nebo pozemcích školy.

Největší problémy ve výchově dnešní školní mládeže spatřují jednoznačně opět v základním výchovném systému, rodině. Samozřejmostí rodiny je dítě vychovávat. Ovšem to k čemu rodiče své děti vedou, záleží na mnoha faktorech jak na straně rodičů, tak na straně dítěte. V působení na dítě se projevuje vzdělání rodičů a socioekonomický status rodiny. Z toho vyplývá, že rodiče těchto dětí kladou větší důraz na morální hodnoty, mezi které patří pravdomluvnost, slušnost, učení se apod., ale již méně dbají na sebezprosazování a sebevědomí dítěte. Na druhé straně jsou rodiny, které spíše preferují právě tyto životní hodnoty. Právě tyto modely se mohou prvotně ukázat v chování dítěte ve škole. Děti z těchto rodin jsou z pohledu dospělých drzé, nevychované, neustále odmítají, neposlouchají. Pokud bude dítěti tolerováno takové

chování ve škole po celou školní docházku, může si ho osvojit a přijmout do budoucího života. Mnohdy je to za přímé či nepřímé podpory rodičů.

Hodně jsem se setkávala s názorem na větší spolupráci se všemi lidmi, kteří nejsou přímo pracovníci školy, ale jsou součástí života žáků. Jedná se například o řidiče autobusů, prodavaček v různých obchůdcích, které jsou v blízkosti školy. Podporovali by větší všímavost obyčejných lidí, aby upozorňovali více na neslušné chování dětí, napomínali je a nebyli tak lhostejní. Tím by pomáhali i celé společnosti. Samozřejmě myšlenka je to dobrá, ale v dnešní lhostejné a konzumní společnosti vcelku neproveditelná. Společnost sama k tomu musí dospět svým vývojem

Z těchto zjištění vyplývá názor na hodnoty současné mládeže. Není nijak uspokojivý. Peníze a svobodu berou jako nejvyšší hodnotu dnešní školní generace. Děti mají podle nich velkou svobodu a volnost, mohou si dělat, co chtějí, všechno by chtěly hned a pokud možno bez práce. Proto zaměstnání a vzdělání umístili až na poslední místo hodnot dětí. Stejně tak dopadlo zdraví, štěstí a láska, nejvíce se přiblížili v hodnotě rodina. Z těchto výsledků vyplývají rozdílné názory na životní hodnoty člověka jako osobnosti. Vidíme, že stejné pojmy různé generace vnímají jinak, přikládají jim rozdílný význam, mnohdy protichůdný. Myslím si, že zaměstnanci školy jsou hodně ovlivněni svým povoláním a hodnotí dnešní mládež příliš přísně.

Na mládež je vyvíjen velký tlak jak ze strany rodiny, školy, tak i společnosti. Po mládeži se požaduje vyšší vzdělání, vyšší cíle a tím se automaticky zvyšují i nároky na běžný život. Starší generace už zapomněla na svoje životní hodnoty, které měla v mládí. Zejména pracovníci ve školách by měli být tolerantnější k projevům chování dnešní mládeže. Škola a její prostředí, školští pracovníci, pedagogové i žáci, jejich vzájemné vztahy jsou odrazem dnešní společnosti. Tak, jak jsou nastaveny parametry ve městě nebo na venkově v místě školy, tak je posuzována společnost. Všechno dění se mnohdy točí kolem školy, které jsou zároveň i společenskou metropolí a středem vzdělání. Její pracovníci jsou pod stejným drobnohledem jako politici, i když v menším měřítku.

Závěr

V teoretické části jsem se věnovala žákovi, který představuje dnešní školní mládež. Snažila jsem se popsat veškeré vlivy, které na něho působí, včetně samotného školního prostředí. V každé škole působí zaměstnanci, kteří nejsou přímo vtaženi do procesu vyučování, ale svou přítomností ovlivňují dění ve škole a jsou součástí její organizace. Tito nepedagogičtí pracovníci zde zastupují starší generaci a jejich názory.

Škola jako výchovný systém má velké a rozmanité pole působnosti. Každá škola dle svých možností se snaží prezentovat co nejlépe v očích veřejnosti jako centrum veškeré vzdělanosti v nejbližším okolí. Její činnosti jsou mnohdy náročné na čas, organizaci i na její zaměstnance bez rozdílu pracovní náplně. V malých městech a vesnicích škola supluje kulturní život společnosti. Mimo vyučování, které patří k samozřejmosti a organizace různých kroužků, musí také výchovně působit na děti. Učitel jako osobnost si vytváří vztah s žáky. Dnešní společnost na něho jako vychovatele klade vyšší a vyšší nároky. Velice záleží na jeho autoritě, přístupu ke své práci a kvalifikaci. Od učitele se očekává, že z něj bude dobrý organizátor, psycholog, pedagog a částečně uznávaný kamarád. Každá škola má svoje specifické podmínky pro vytváření vztahů jejími zaměstnanci a žáky.

V další kapitole jsem zobecnila celkový náhled na dnešní mládež. Na mládež působí mnoho vlivů, které jsou neznámé pro předchozí generaci. Největší úskalí v sobě skýtají masová média. S rozvojem společnosti jsou na lepší úrovni a dostanou se přímo k dětem? Internet, různé sociální sítě, televize se dostávají do dětských pokojů i duší. Jejich vliv na osobnost, názory a výchovu nelze opomenout. Mnoho dnešních dětí zde tráví nejvíc svého volného času. Jsou zákeřnější než bychom si mohli představit, protože rodič nemá čas a sílu kontrolovat a korigovat jejich působení. Děti si z nich utvářejí svoje vzory nebo ideály, které mnohdy nekorespondují s realitou. Zamyslela jsem se nad vztahem dnešní mládeže a stářím. Je to generační boj, který se odehrává v každé době a patří k samozřejmostem denního života. Každá starší generace je nespokojena s tou mladší. Až to působí jako klišé.

V praktické části jsem se zabývala průzkumem na základních školách formou dotazníků pro žáky a nepedagogické pracovníky. Se zaměstnanci jsme použila v některých otázkách rozhovor, abych rozšířenější názor na dnešní školní mládež. Nejprve jsem zjistila, jaké životní hodnoty uznávají, jak si představují svoji budoucnost a jejich vztah k starší generaci. Nepedagogických pracovníků jsem se zeptala, jak na ně působí dnešní žáci, co nebo kdo ovlivní jejich výchovu. Pro zajímavost jsem srovnala jednotlivé hodnoty žáků z obou pohledů. Jaké hodnoty uznává samotná mládež a jak jejich hodnoty vidí starší generace.

Výsledek mého průzkumu současná mládež očima nepedagogických pracovníků dopadl velice negativně pro žáky. Školní zaměstnanci vidí naši budoucí pokolení v nejhorsím světle. Jsou podle většiny nevychovaní a za tento stav viní především rodinu a společenského ovzduší. Mají za to, že dnešní společnost mládeži moc dovoluje, ochraňuje a děti spíše motivuje jen k radovánkám, které jsou spojeny pouze s penězi.

Podle starších chybí dětem základní morální hodnoty, které neumí ani ocenit natož jim porozumět. Jejich hodnocení je ovlivněno prostředím, v kterém se pohybují a na děti se dívají jednostranným a kritickým pohledem.

Ale podle srovnání hodnot dnešních žáků jsem zjistila, že starší generace vidí všechno opravdu zbytečně negativně. Děti si dobře uvědomují, co je to rodina, láska, štěstí, zdraví. Dokážou se mnohdy lépe orientovat v dnešní uspěchané době. Starší generace nové vymoženosti nechápe nebo se jich bojí a všechno okamžitě odsuzuje. Jejich představa o svém stáří je taková, že většina si bude užívat v důchodu peněz a nic nedělání. Mladší generace vidí chování starších lidí, všímá si jich a otázkou zůstává, zda jsou starší lidé dobrým příkladem. Myslím si, že starší vždycky zapomenou na to, že byli také mladí a nezkušení. Vidět chyby na ostatních je ten nejjednodušší způsob zapomenout na svoje.

Resume

The subject-matter of my bachelor's work is how young people today are perceived through the eyes of non-pedagogical workers. First of all, I focused my attention on the school environment, how it affects pupils, and also the organization of the school. I considered both hidden and visible activities at school and the relationships among school staff. I defined young people today and their attitude towards the older generation. I identified the influence of the media on children, the role models and idols young people today follow. In the practical part of the work, I focused on the data collection using questionnaires and interviews. Among the questioned ones there were chosen classes of year 3 and 5 of the first educational stage and year 7 and 9 of the second educational stage from 4 different schools. I surveyed life values of the young today, their choice of future jobs, efforts for fulfilling their dreams and their attitude towards the older generation, including the idea of their old age. I asked the school staff about their work satisfaction, the behaviour of pupils at school nowadays, and their opinions about the values of pupils today. I have tried to understand the discussed generation issue in contemporary society.

Key words

Value, environment, education, school staff, pupil, youth, school, the media.

Anotace

Tématem mé bakalářské práce je pohled na dnešní mládež očima nepedagogických pracovníků. Nejprve jsem věnovala pozornost školnímu prostředí, jeho vlivu na žáky a organizaci školy. Zabývala jsem se skrytými a viditelnými činnostmi ve škole a také vztahy mezi jejími zaměstnanci. Charakterizovala jsem dnešní mládež a její postoj ke starší generaci. Popsala jsem vlivy médií na děti, jejich vzory i idoly, které si dnešní mládež vybírá. V praktické části jsem se zaměřila na sběr dat pomocí dotazníků a rozhovoru. Zúčastnily se jí z prvního stupně vybrané 3. a 5.třídy a z druhého 7. a 9. ze čtyř škol. Zmapovala jsem životní hodnoty dnešní mládeže, jejich volbu budoucího povolání, úsilí k dosažení vysněných cílů a vztah ke starší generaci, včetně představy o svém stáří. Zaměstnanců škol jsem se zeptala na jejich spokojenost v práci, chování dnešních žáků ve škole a smýšlení o hodnotách dnešních dětí. Snažila jsem se porozumět diskutovanému generačnímu problému v dnešní společnosti.

Klíčová slova

Hodnota, prostředí, výchova, pracovník školy, žák, mládež, škola, média.

Seznam použité literatury

- BOCAN, M., MAŘÍKOVÁ, H., SPÁLENSKÝ, A. *Hodnotové orientace dětí ve věku 6-15 let*. NIDM, 2011. Dostupný z www.nidm.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/
- CAKIRPALOGLU, P. *Psychologie hodnot*. Olomouc: Votobia, 2004. ISBN 80-7220-195-6.
- ČAČKA, O. *Psychologie duševního vývoje dětí dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 80-7239-060.
- ČÁP, J. MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X.
- ČÁP, J. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: H+H, 1993. ISBN 80-7066-534-3.
- DINKMEYER, G. Mckay, D. *Step: efektivní výchova krok za krokem*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-85282-92-5.
- DOHERTY, J. W. *Kdo koho vychovává*. Praha: Návrat domů, 2006. ISBN 80-7255-138-8.
- DOROTÍKOVÁ, S. *Filosofie hodnot: Problémy lidské existence, poznání a hodnocení*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1998. ISBN 80-86039-79-X.
- ĎURIŠOVÁ, M. *Hodnotová orientace. Diplomová práce*. Brno: PdF MU, 2007.
- EYRE, R. EYRE, M. *Jak naučit děti hodnotám*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-360-9.
- FONTANA, D. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-626-8.
- GAVORA, P. *Akí sú moji žiaci*. Bratislava: Práca, 1999. ISBN 80-7094-335-1.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 80-85931-79-6.
- GÖBELOVÁ, T. *Hodnotová výchova v pedagogické praxi*. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. ISBN 978-80-7368-542-3.
- GRÁC, J. *Pohlady do psychologie hodnotovej orientácie mládeže*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1979. 338 s.
- HÁJEK, B. PÁVKOVÁ, J. a kolektiv, *Školní družina*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-86784-06-1.
- HANÁKOVÁ, T. *Hodnotová orientace a životní styl současné mládeže. Diplomová práce*. Brno: PdF MU, 2008.
- HELUS, Z. *Vyznat se v dětech*. Praha: SPN, 1987. ISBN 14-186-87.
- HOMOLA, M. *Motivace lidského chování*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1972. 356 s.
- HORÁK, J., KRATOCHVÍL, M., PAŘÍZEK, V. *Základy pedagogiky*. Liberec: Technická univerzita, 2001. ISBN 80-7083-534-6.
- HORÁK, J. *Škola a hodnotová orientace dětí a mládeže*. Liberec: Technická univerzita, 1997. ISBN 80-7083-257-6.
- KALHOUS, Z., OBST, O. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-x.
- KARNSOVÁ, M. *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-7178-0320-4.

- KELER, J. a kol. *Hodnoty pro budoucnost*. Praha: G plus G, 1996. ISBN 80901896-4-4.
- KUČEROVÁ, S. *Texty ke studiu otázek výchovy*. Brno: Paido, 1997. ISBN 80-901737-80-0.
- KUČEROVÁ, S. *Člověk, hodnoty, výchova*. Brno: vlastním nákladem, 1993. ISBN 80-85668-34-3.
- LAŠEK, J. *Sociálně psychologické klima školních tříd a školy*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2001. ISBN 978-80-7041-699-2.
- KYRIACOU, CH. *Klíčové dovednosti učitele*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-965-8.
- MAREŠ, J., KŘIVOHLAVÝ, J. *Komunikace ve škole*. Brno: Masarykova univerzita: 1995. ISBN 80-210-1070-3.
- MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum, 1989. 335 s.
- OSECKÁ, L. *Typologie hodnotových hierarchií*. Československá psychologie: časopis pro psychologickou teorii a praxi. 1991, roč. 35, č. 2.
- PEKÁRKOVÁ, A. *Přemýšlíme o hodnotách: tematický okruh osobnostní a sociální výchovy*. Hodnoty, postoje, praktická etika: lekce 11.1. Praha: Projekt Odyssea, 2007.
- PELIKÁN, J. *Výchova pro život*. Praha: ISV – nakladatelství, 1997. ISBN 978-80-87145-18-0.
- PODLAHOVÁ, L. *Žák sekundární školy*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2008. ISBN 978-80-244-3.
- PROKOP, J. *Škola jako sociální útvar*. Praha: Pedagogická fakulta UK, 1996. ISBN 80-86039-01-3.
- PROKOP, J. *Školní socializace*. Liberec: PdF TU, 2001. ISBN 80-86039-08-3.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Praha: Portál: 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- PRŮCHA, J. *Učitel – současné poznatky o profesi*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-621-7.
- PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-252-1.
- RABUŠIC, L. *Hodnoty a postoje v ČR 1991-2008*. Brno: MU, 2009. ISBN 978-80-210-4952-9.
- RYANOVÁ, E.A. *O rodičích*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1996. ISBN 80-7106-171-9.
- SVOBODOVÁ, ŠMAHELOVÁ. *Kapitoly z obecné pedagogiky*. Brno: MSD 2007, ISBN 978-80-86633-81-7.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie – Příručka pro studenty*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.
- SAK, P., SAKOVÁ, K. *Mládež na křižovatce*. Praha: Svoboda servis, 2004. ISBN 80-86320-33-2.

- SAK, P. Mládež na křižovatce: sociologická analýza postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesech evropeizace a informatizace. Praha: Svoboda Servis, 2004. ISBN 80-8632-033-2.
- SAK, P. Proměny české mládeže: česká mládež v pohledu sociologických výzkumů. Praha: Petrklíč. 2000. ISBN 80-7229-042-8.
- SMÉKAL, V., ČERNÁK, M. *Hodnoty a trávení volného času dospívajících*. In Mládež a hodnoty 2007: výchova k hodnotám v kontextu pluralitní a multikulturní společnosti. Olomouc: Univerzita Palackého, 2007. ISBN 978-80-244-21.
- TAXOVÁ, J. Pedagogicko-psychologické zvláštnosti dospívání. Praha: SPN. 1987.
- VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184487X.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I., Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-2460-956-8.
- VALENTA, J. Kapitoly z teorie výchovné dramatiky – Hraní rolí ve výchově a vyučování. Praha: ISV, 1996. ISBN 80-85866-06-4.
- VYKOPALOVÁ, H. *Sociální klima školní třídy a možnosti jeho ovlivňování*. Olomouc: RUP, 1992. ISBN 80-7067-161-0.

Elektronické zdroje

www.diskuze.rvp.cz

www.insoma.cz

www.mszsvyskv.cz

www.rodina.cz

www.vysokeskoly.cz

www.wikipedia.org

www.zsdrnovice.vys.cz

www.zsjedovnice.cz

Přílohy

Dotazník pro žáky

Obracím se na tebe s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který slouží jako podklad pro moji bakalářskou práci na téma Současní žáci očima nepedagogických pracovníků školy. Prosím o jeho vyplnění. Získaná data budou použita pouze pro zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní. Předem děkuji.

1. Je mi ...let.
2. Navštěvujitřidu základní školy.
3. Seřaď pojmy podle tebe od 1 do 10. Číslem 1 označ ten, který je pro tebe nejdůležitější, poslední bude označen číslem 10.
 - - štěstí
 - - zdraví
 - - peníze
 - - láska
 - - rodina
 - - vzdělání
 - - dobré zaměstnání
 - - zábava
 - - svoboda
 - - přátelé
4. Co potřebuješ nyní k tomu, abys byl šťastný a spokojený? Seřaď pojmy podle tebe od nejpotebnějších k nejméně potřebným.
 - - peníze
 - - zábava
 - - přátele
 - - rodina
 - - láska
5. Čím bys v budoucím životě být?
6. Jaká je tvoje představa o vydělaných penězích v tvém budoucím životě? (uveď částku v celých číslech)
7. Co si myslíš, že budeš potřebovat k dosažení vysněného povolání?
8. V kolika letech je podle tebe člověk starý?
9. Co by jsi chtěl dělat ty, až budeš starý?
10. Myslíš si, že starým lidem se má pomáhat?

11. Jací jsou podle tebe dospělí ve škole? Vyber jednu z možností.

- hodní
- jako učitelé
- nevšímám si jich
- zlí
- jiné

Dotazník pro nepedagogické pracovníky

Obracím se na Vás s žádostí o vyplnění mého dotazníku, který slouží jako podklad pro moji bakalářskou práci na téma Současní žáci očima nepedagogických pracovníků školy. Prosím o jeho vyplnění. Získaná data budou použita pouze pro zpracování mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní. Předem děkuji.

1. Jsem žena-muž. Zakroužkujte odpověď.
2. Jak dlouho pracujete na této škole?
3. Ve škole jsem spokojen/a/-nespokojen/a/ v práci a proč? Vyberte odpověď a stručně charakterizujte důvody.
4. Jak často v průběhu své činnosti ve škole jste ve styku s dětmi?
5. Mohou děti ovlivnit svým chováním moji práci?
 - nikdy
 - velmi málo
 - někdy
 - často
 - stále
6. Všímáte si chování dětí, i když nemusíte?
 - nikdy
 - velmi málo
 - někdy
 - často
 - stále
7. Napomínáte nebo usměrňujete chování žáků?
 - nikdy
 - velmi málo
 - někdy
 - často
 - stále
8. Přistupujete k žákům jako k vlastním dětem?
9. Stručně charakterizujte chování dnešní mládeže z Vašeho pohledu a zdůvodněte, kdo nebo co má největší podíl na chování žáků.

10. Zavedli byste do škol opět tělesné tresty? Vyberte jednu z možností.

- ne
- je mi to jedno
- někdy by to pomohlo
- ano

11. Jaké hodnoty podle Vás jsou pro dnešní mládež nejdůležitější? Seřad'te je podle důležitosti od 1 do 10.

- štěstí
- zdraví
- peníze
- láska
- rodina
- vzdělání
- dobré zaměstnání
- zábava
- svoboda
- přátelé

12. Kolik je vám let?

13. Jaké máte dosažené vzdělání?